

Bjarni Benediktsson, dagblöð 1966-1970, 2. hluti

Bjarni Benediktsson – Dagblöð

Einungis fréttir og greinar tengdar Bjarna Benediktssyni eru skannaðar og sýndar hér en dagblöð má sjá á vef Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafns, timarit.is

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

---

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Fjölskyldan
Askja 6-12

Danmark handlede på selvbestemmelsesrets grund

Selvstændighed og samarbejde

Statsminister Hilmar Baunsgaard skriver denne hilsen fra Danmark til Island

Den 1. december 1968 har Island været uafhængig i 50 år. På denne dato vedtoges i 1918 såvel i Island som i Danmark forbundsloven, hvorved Island opnåede selvstændighed, og alene personalunionen med Danmark ophældtes. Jeg bringer på 50-års dagen den danske regerings og det danske folks hilsen til vort nordiske brorfolk.

Det er et stærkt og udbredt ønske i Danmark, at de kulturelle bånd, der har beslægt mellem vores to folk gennem århundreder, og som også fuldt ud har gjort sig gældende i de sidste 50 år, også vil vise sig levedygtige i fremtiden. Islands særprægede kultur har gennem tiderne udvist en væsentlig indflydelse i Danmark; ikke blot de islandiske sagaer og den gamle islandske digtning.

Hilmar Baunsgaard

men også den moderne islandske roman, skuespilkunst og malerkunst har givet uvurderlige inspirationer til danske kunstnere og for dansk kulturliv i øvrigt. Jeg har tiltro til, at der også i fremtiden vil gå kulturelle stromninger af værdi imellem Danmark og Island. Vi danske opfatter den som en tillidsbeklæring og en forpligtelse, at det danske sprog indgår som et væsentligt led i undervisningen i den islandske folkeskole, og at dansk kulturliv fortset i høj grad tjenner som bindeleddet mellem Island og det øvrige Europa.

Siden den anden verdenskrig, hvorunder også de konstitutionelle bånd mellem vores to lande faldt bort, har vi fra Danmark med glæde set, hvorefter det islandske folk har formået at føre Island frem gennem en hastig ud-

vikling, så der trods beskedne hjemlige naturrigdomme er sikret Island en levestandard, som kan overgås af få lande i verden.

Denne periode har tillige været præget af et nært og frugtbart samarbejde mellem Island og de øvrige fire nordiske lande, baseret i første række på det ældgamle kulturelle fællesskab og tillige på stærke ensidige ønsker om samarbejde på en lang række punkter af væsentlig betydning for den moderne samfundsudvikling, såsom uddannelse, handel, kommunikation og det fælles nordiske arbejdsmarked.

Islands 50-års jubilæum som moderne selvstændig stat falder i en periode præget af betydelige økonomiske vanskeligheder, der i høj grad er påført landet af forhold, som Island ikke har herredomme over. Island mærker, at det som et land, naturen har været karrig imod, er særlig sårbar over for skiftende erhvervsmaessige betingelser som følge af ustabile klimatiske forhold og vækslende konjunkturer.

Danmark kender af egen erfaring disse villkår, og vi følger med sympati de overvejelser og bestræbelser, der fra islandsk side udøves for at bringe landet ud af de øjeblikkelige økonomiske vanskeligheder. Vi håber og nærer tillid til, at det snart vil lykkes Island at løse sine valutaproblemer på en sådan måde, at der dermed skabes et sikkert grundlag for det islandske samfunds fortsatte fremskridt og vækst.

Det er med stor tilfredshed, vi netop har erfaret, at Island nu har besluttet at sage optagelse i EFTA og dermed blive partner i det samarbejde, hvor de øvrige fire nordiske lande allerede har haft særliges gunstige erfaringer i henseende til eget samhandel, en omfattende industrialisering og en kraftig økonomisk vækst. Danmark vil helhjertet støtte Islands optagelse i EFTA.

Det er mit håb, at Island som medlem af EFTA tillige vil blive deltaget i den intensivering af det nordiske samarbejde, som vi håber snart vil være en realitet.

Ved 50-års dagen for Islands uafhængighed ligger det mig på sindet på den danske regerings og det danske folks vegne at udtrykke ønsket om, at vore to nordiske brorfolk må få fremtiden i mæde i gengsidig tillid, og at Islands befolkning må ind i en epoke præget af fortsat velstand og fremgang.

HILMAR BAUNSGAARD

og Island blev fri

Foran 50 års dagen for Islands uafhængighed skriver statsminister, dr. Bjarni Benediktsson om udviklingen op til den endelige ikrafttræden forbundsloven den 1. december 1918 og om forholdet mellem de to lande

Det historiske Island: Thingvellir, det berømte sted på Þingvallastetten, hvor Altinget blev oprettet år 927-929

Bjarni Benediktsson

Nu, da det kun tager to-tre timer at flyve fra Reykjavík til København, bliver det på et øjeblik klart, hvorvidt forskelligt Island er fra Danmark. Når man i frisk erindring har Islands forrevne lavamarker, dets storsslæde fjelde og vidstrakte, men kun lidt opdyrkede græsletter, der er sonderskæret af vældige elve og sandkerner, og det stormfulde og vilde hav, der omgiver landet, og man sammenligner dette med Danmarks opdyrkede agerland, idylliske sunde og store byer, så forstås det klart, at det var vanskeligt at regere Island fra den danske hovedstad. Forholdene var for tilige ikke mindst når det betegnes, at en rejse mellem de to lande op til nutiden tog ikke to-tre timer, men i bedste fald to-tre uger, og at der halvdelen af året ikke var mulighed for at sende budskaber mellem landene fordi der ikke var nogen forbindelse. Således kom meddelelsen om Frederik den Syvendes død den 15. november 1863 ikke til Island, før efter at der var kommet skib til Reykjavík omkring midten af april 1864.

Det var også forståeligt, at de danske myndigheder kun havde begrenset interesse for Island, som kun havde nogle få snese tusinde indbyggere, og det var de færreste dansker, der gjorde sig klart, at islandingerne anså sig for at være et særligt folk. Tvaertimod var det en udbredt anskuelse i Danmark, at Island var en ganske vist fjern, men dog dansk ø, som kun vanskeligt kunne bebos uden direkte støtte fra moderlandet. Islandingerne nærede på den anden side fuld lojalitet for kongen i København, men så på danskerne som på alle andre udlandinger og gjorde efter århundreders mangeartede samkvem forordning på store tilgodenhavender hos dem. Isolationen bidrog til at styrke islandingerne nationale bevidsthed, og historien var en så levende bestanddel af deres tilværelse, at de anså den såkaldte »Gamle Pakt« med den norske konge Håkon den Gamle fra 1262 for et vigtigere retsdokument end samtidige vedtagelser i den danske rigsdag, selv om disse var stødfestede af kongen.

Islandingerne anerkendte derfor aldrig det retmæssige i »Lov om Islands forfatningsmessige Stilling i Riget« af 2. januar 1871, hvori paragraf 10 lod: »Island er en uafhængig Del af den danske Stat med særlige Landsrettigheder.«

Modstand mod uopsigelighed

Forfatningen fra 1874 byggede ganske vist på denne lov, så om den juridiske iværksættelse var der ingen tvivl; men ikke desto mindre holdt Island altid principielt fast ved Altingets oprindelige protest mod loven af den 2. januar 1871, fordi den var vedtaget ensidigt af Danmark. Forfatningens lovfastelse i 1874 og de senere ændringer af den som blev vedtaget i 1903 og 1915 gjorde ikke en ende på Islands selvstændighedsbestrebelsler, således som Danmark havde håbet. Ej heller ville islandingerne gå med til »udkastet« fra 1908 som var resultatet af forhandlinger mellem udvalg fra begge lande i København.

Hovedårsagen til at flertallet af den islandiske befolkning modsatte sig »udkastet« fra 1908, var utvilsomt den, at der, til trods for at det indeholdt meget væsentlige forbedringer af islandingerne stilling

af 1943. Herfra var dog kongedømet undtaget, idet der ikke direkte blev forhandlet herom, men det blev ved forhandlingerne klart erklaret fra dansk side, at hvis de øvrige dele af forbundet blev ophevet så ønskede Danmark også at opnæve personalunionen.

Selv om der ikke er tvivl om, at den ensidige opsigelsesret var den afgørende grund til, at det overværende flertal af islandingerne vedtog forbundsloven i 1918, så var der sikkert mange – og heriblandt meget indflydelsesrige mænd – som mente, at med denne lov var Islands stilling udadtil blevet afgjort i uoverskuelig fremtid. Dette synspunkt har sikkert også været meget udbredt i Danmark. På Island blev det imidlertid snart erklaret, at forbundsloven burde opheves, så snart der var hjemmel herfor. Denne plan blev f.eks. fremsat i Altinget af alle partier både i 1928 og i 1937, og dog kan det måske diskutes, hvor almen interessen for sagen da har været.

Interessen steg dog rimeligtvis, da islandingerne under den anden verdenskrig måtte klare sig selv og alene værtage deres egne anliggender. Forbundslovens bestemmelser blev uigenomførige, netop i den situation hvor de efter deres indhold først og fremmest skulle have været til støtte for Island. Blandt andet syntes der en tid at være fare for, at de kunne tjene som påskud for voldsmagterne til indblanding i islandske anliggender. Dette skete dog ikke. Men som det dengang blev sagt: ligesom islandingerne af hele deres hjerte ønskede, at danskerne igen ville få deres frihed, således var det også vanskeligt for os

at forstå, at nogen dansker – netop på baggrund af egen erfaring – kunne se med modvilje på, at islandingerne fik fuld frihed i deres land.

Det danske folks frihedskærlighed

Republikkens oprettelse den 17. juni 1944 fandt ikke sted for at chikanere Danmark, men for at opfylde islandingerne egen århundredslængsel efter fuld frihed.

På denne vej mod friheden begyndte vedtagelsen af forbundsloven i 1918 et afgørende skridt. Det danske folks velvilje og sande frihedskærlighed kom her til udtryk på uforglemmelig måde, på en måde, som kunne være et forbillede for alle andre. Sommeren 1918 talte stormagterne ganske vist meget om sådanne ideer om folkenes selvbestemmelsesret. Men Danmark gik da i forvejen i praksis og iværksatte det, som hos alt for mange kun blev tomme ord.

Før islandingerne blev det uden tvivl et stort held, at de fik den skole i selvstyre, som perioden fra 1918 til 1940 skulle blive. Derved blev de bedre end ellers i stand til at bekæmpe de vanskeligheder, som blev overfaldet af i 1940 og stadig siden. Og netop under danskernes vanskelige år 1940–1945, og efter republikkens genrejsning i 1944 har islandingerne fået den dybere forståelse af det danske folks dygtighed og storsind, som er grundlaget for deres følelse for Danmark i dag.

BJARNI BENEDIKTSSON

Einkaskjalasafn Biarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Et udtryk for det moderne Island: Universitetskvartet (universitetets hovedbygning til venstre) i Reykjavík

Esbók

Morgunblaðsins

14. tbl. — 28. apríl 1968. — 43. árg.

„Ég hef alltaf haft gaman af að lesa sagnfræði og las í bernsku minni mikil af gömlum Skírni, þar sem skráð var stjórnmalasaga 19. aldar í Evrópu, ár frá ári. Þessi lestrur vakti m.a. áhuga minn á utanrikismálum. Bæði faðir minn og skóðanabréður hans, eins og Bjarni frá Vogi, voru mjög þýzk-sinnadír. Faðir minn hafði að vísu aldrei til Þýzkalands komið, en e.t.v. hefur andstaðan við Dani haft einhver áhrif í pessa átt.

Helzta ástæðan til þessarar aðdáunar gömlu sjálfstæðismannanna á Þýzkalandi og þýzkri menningu var þó sú, að þýzkir fræðimenn höfðu meiri áhuga á íslenzkum málum en aðrir, t.d. Konrad Maurer, sem hvatti Íslendinga í sjálfstæðisbaráttunni og upp úr aldamótum voru nokkrir þýzkir menntamenn, sem unnu markvert starf að því að kynna íslenzkar bómenntir erlendis....“

Svo segir Bjarni Benediktsson í samtali, sem ég átti við hann skömmu fyrir síðustu kosningar og Morgunblaðið birti 9. júní s.l. Í samtalini er ekki minnnt að stjórnmalaskörung Þjóðverja, Bismarck — eða Jánkanslarann eins og hann hefur verið nefndur, en mér er nær að halda að Bjarni Benediktsson meti hann umfram aðra stjórnmalamenn, a.m.k. þá, sem á síðustu öld höfðu drýgst áhrif á söguþróun okkar tíma.

Í bókaherbergi Bjarna Benediktssonar að heimili hans í Háuhlið er stór mynd af Bismarck, ásamt mynd af Jóni Sigurðssyni. Og begar Bjarni Benediktsson var ásamt Sigriði, konu sinni, boðinn til Vestur—Þýzkalands ekki alls fyrir löngu, var það ein af óskum hans að koma á búgarð Bismarcks, sem enn er setinn niðjum hans. Þar var þeim hjónum tekið með kostum og kynjum, enda fremur sjaldgæft nú á dögum að Bismarck sé ofarlega í hugum mikilla stjórnmalamaðuranna, sem nú sækja Vestur—Þýzkaland heim. En hvað sem um það er, hef ég heyrt Bjarni Benediktsson lýsa á ógleymulanlegan hátt viðtökunum í þessu gamla setri hins mikla þýzka stjórnmalamanns.

I ræðu sem Bjarni Benediktsson flutti 19. mars 1940 hjá Vöku, félagi lýðræðissinnaðra stúdenta, segir hann m.a.: „Til þess að taka að sér forsjá í málum annarra, að stjórnna þeim, þarf ætið mikla þekkingu. Stjórnmalamaðurinn verður m.a. að þekkja land sitt, gæði þess og torfærur, þjóð sina, kosti hennar og galla, viðskipti hennar við aðrar þjóðir og geta gert sér grein fyrir, hver áhrif atburðir með þeim muni hafa á hag hennar. Svo verður hann að þekkja sjálfan sig, mannlegt eðli, veilur þess og styrkleik.

En betta er ekki nóg. Einn fremsti stjórnmalamaður allra alda, Bismarck, sagði, að stjórnmalin væru ekki víindi, heldur list, sem sé listin til að sjá, hvað væri mögulegt á hverjum tíma, og framkvæma það. Hjóð briðja verður og að bætast við. Ekki er nóg að gera sér grein fyrir möguleikunum og hafa skyn að velja þann rétta. Til

viðbótar verður að hafa kjark til að standa með því, sem maður telur rétt, og bora að framkvæma það, hvað sem tautar.“

Engum þarf að koma á óvart dáðaeti Bjarna Benediktssonar á þessum þýzka stjórnmalamaðurinn, sem á síðustu öld tókst að sameina þýzku þjóðina í eitt ríki. Enda þótt Bismarck væri barn síns tíma, beitti hann sér fyrir stórfelldum umbótum á aðstöðu efnalítis fólks í Þýzkalandi, og söguleg staðreyni er það að hann verður fyrstur stjórnmalamaðurinn til að lögfesta almannatryggingar, 1880. Undir hans stjórn er því sáð til þeirrar uppskeru, sem nú sést í velferðarþjóðfélögunum, en stjórnarform þeirra er, þrátt fyrir margar agnúa, hið mannúðlegasta og traustasta sem heimurinn enn þekkir,

Matthias Johannessen:

FJARLÆGÐIR TIL AÐ SIGRAST Á

Hugleiðingar í tilefni sextugsafmælis dr. Bjarna Benediktssonar n.k. þriðjudag

enda eru undirstöður þess gerðar úr beztu þáttum tveggja ólíkra stefna, kapitalismannum og kennungum Karls Marx. Vonandi hrekur enginn við, þó að sá sannleikur sé sagður umbúðalaust.

Bjarni Benediktsson hefur ávallt ver-

ið öruggur talsmaður þessarar stefnu, enda hefur Sjálfstæðisflokkurinn frá upphafi byggt á hugsjónum hennar. Ekki þarf lengi að leita til að finna rótgróna samúð Bjarna Benediktssonar með þeim, sem af ýmsum ástæðum hafa burft að berjast í bökkum í lífinu. Þetta gæti verið næg ástæða til þess að athygli hans beindist snemma að járnkanslanum. En þar kemur fleira til en réttssýni.

Festa Bismarcks og stjórnvizka hefur ekki sít att þar hlut að máli.

Bismarck vann að því öllum árum að tryggja framtíð þjóðar sinnar og sameins hið þýzka ríki, sem löngum átti erfitt uppdráttar, eins og kunnugt er. En honum tókst að tryggja framtíð þess, þótt ekki yrði það árekstrarða sársaukalaust.

Þó að Bismarck væri barn síns tíma, var framsýni hans með ólikindum, og þrátt fyrir festuna þorði hann að skipta um skoðun. Hann var raunar pragmatískur stjórnmalamaður, eins og oft má sjá, ekki sít á Berlinfundinum, þegar hann átti hvað mestan hlut að því að tryggja frið í Evrópu og hafði þá á hendri einskonar sáttasemjara störf. Þó hann væri „ein Mensch mit seinem Widerspruch“, þ.e. maður með mósetningum sinum eins og Njáll gamli á Bergbörshvoli, og lægi allsæmilega við pólitískum freistaingum, keypti hann ekki vinsældir hvaða verði sem var, og reyndist andstæðingum sinum alla tið óþægur ljár í þúfu. En ekki vildi hann auðmýkja þá sem hann sigræði, eins og t.d. Austurrikismenn eftir ófarir beirra í styrjöldinni við Prússia.

Bismarck var ekki lýðræðissinni. Sú þróun, að þjóðirnar sjálftar kjósi fulltrúa, sem fari á þingi með málefni þeirra, á rætur að rekja til Bretlands 18. og 19. aldar, síður en svo til Þýzkalands. En þó að Bjarni Benediktsson sé eins og einhver sagði við mig ekki alls fyrir löngu parlamentarian af fyrstu gráðu“, hefur hann viðari sjónhring en svo, að það hinnti hann í að koma auga á kæsti stjórnskörunga eins og Bismarcks.

Bjarni Benediktsson hefur notið þeirrar gæfu — og aldrei brugðið hamingjudis sinni — að tryggja framtíð okkar litla og fámenna ríkis. Í því skyni hefur hann gripið til þeirra ráða, sem honum hafa þótt bezt duga hverju sinni og hann trúði sterkest á. Í þeirri viðleitni hefur hann aldrei sýnt að sér bilbug né óttast upphlaup eða undirröðursstafsemi andstæðinga sinnar.

Bjarni Benediktsson

sem jafnvel hafa leitast við í hita baráttunnar og að litt yfirveguðu mál — að koma á hann óþjóðlegum stimpli eins og kunnugt er. En slíkt hrín ekki á Bjarna Benediktssyni, svo djúpum rótum sem hann standur í jarðvegi íslenzkrar sögu og menningar, svo alvarlega sem hann hefur tekið þá köllun sína, — að standa vörð um sjálfstæði lands okkar á hverju sem gengur. Og raunar er það í senn upplýsandi og athylisvert — og ætti ekki sít að vera ungu fólk til glöggvunar — að kynna sér viðleitni hans í þá átt og hversu óhræddur hann hefur ávallt verið að tileinka sér nýjar skoðanir, ef hann hefur sannfærzt um að þær þjónuðu betur sjálfstæðisbaráttu svo lítillar þjóðar sem við erum. Hann hefur skrifsað ótal greinar í blöð og tímárit um þessi hugðarefni sín, sem einnig hljóta að standa hjarta annarra Íslendinga næst, og hefur sumt af því verið tekið saman í tveggja binda ritverk, Land og lýðveldi. Við þær bækur mun ég einkum styðjast í því, sem hér fer á eftir.

EKKI ER HÆGT ANNAÐ EN STAÐNÆMAST VIÐ RÆÐU, SEM BJARNI BENEDIKTSSON FLUTTI Á PINGVÖLLUM Í JÚNÍ 1943, BEGAR SJÁLFSTÆÐISMÁLIÐ VAR AÐ KOMAST Á LOKASTIG. ÞAR GERIR HANN GREIN FYRIR SJÁLFSTÆÐISKRÖFUM ÍSLENDINGA Á SVO SKARPAN OG EFTIRMENNILEGAN HÁTT, AÐ ÉG FULLYRÐI ÓHÍKAÐ AÐ HELZ MINNÍ Á RÆÐUR ÞEIRR, SEM FREMSTIR STÓÐU Í RÓMVERSKA SENATINU, BEGAR ÞAÐ VAR HÆST Á HRYGGINN REIST, EF MARKA MÁ HEIMILDIR. SÍLKAR RÆÐUR ERU VANDFUNDNAR Á BLÖÐUM ÍSLENZKRAR SÖGU. ÞAR FARAR SAMAN AUÐUGT LIKINGAMÁL OG FÖGUR HRYNJANDI TUNGUNAR OG EFNIÐ TEKIÐ ÞEIM TÖKUM, AÐ HLÝTUR AÐ SNERTA HVERN SANNNAN ÍSLENDING. BJARNI BENEDIKTSSON RÍS AÐ MINNU VITI SEM RÆÐUSKÖRUNGUR HÆST I ÞESSARI ÞINGVALLARÆÐU, OG ER ÞAÐ MIKIÐ SAGT, Því AÐ HANN ER MESTUR MÆLKUMAÐUR Í ÍSLENZKUM STJÓRNALMÚM NÚ Á DÖGUM, EINS OG KUNNUÐUR ER.

EN ÞÓ VERÐUR ÞINGVALLARÆÐAN EKKI EINUNGIS ÓBROTGJARN MINNISVARÐI UM ÁRVKNI Í SJÁLFSTÆÐISBARÁTTU OKKAR VEGNA ÞEIRRÍHLUTA, SEM ÉG GAT UM ÁÐAN, HELDUR MIKLU FREKAR FYRIR ÞAÐ SÖK, AÐ I HENNÍ ER SVARAÐ ÚRTÖLUM ÞEIRRÍHLUTA, SEM LÖÐGST GEGN STOFNUN LÝÐVELDIS Á FSLANDI FYRIR LOK SÍÐARI HEIMSSTYRJALDAR. ÞAÐ HLÝTUR AÐ HAFAR EINKENNILEG ÁHRIF Á UNGT FÓLK Á ÍSLANDI NÚ Á DÖGUM AÐ ÞURFA AÐ HORFAST Í AUGU VIÐ ÞAÐ STAÐREYND AÐ ÞAÐ — EINS OG NÚ — LÉTU ÚRTÖLUMENN EKKI Á SÉR STANDA, HELDUR HEFUR KANNSKI EKKI MÁTT MIKLU MUNA AÐ ÞEIM TÆKIST AÐ VILLA SVO UM FYRIR ÞJÓÐINN AÐ HÆTTA VÆRI Á AÐ VIÐ NEYTUM EKKI RÉTTAR OKKAR TIL AÐ SEGJA UPP SAMBANDSLOGUNUM VEGA ÁSTANDSINS Í DANMÖRKU. VELVILJAÐ FÓLK GETUR KANNSKI SKILÐIÐ ÞAÐ ÍSLENDINGA, SEM VORU Á GÓÐRI LEIÐ MEÐ AÐ KOMA MÁLINU Í SJÁLFHELDU MEÐ ÞEIM ÓFYRIRJSJÁANLEGU AFLEIÐINGUM, SEM ÞESSI „HERFERÐ“ GAT HAFT I FÖR MEÐ SÉR. Í FYRRNEFNDU SAMTALI LÆTUR BJARNI BENEDIKTSSON ÞAÐ SKOÐUN I LJÓS, AÐ HANN SÉ EKKI Í NOKKRUVA VAFA UM „AÐ ALLT BETTA MÁL HEFÐI ORÐIÐ OKKUR MIKLU ÖÐRUGRA, EF ÞAÐ HEFÐI VERIÐ DREGIÐ Á LANGINN, OG ER RAUNAR MJÖG EFINS Í, AÐ ALGJÖR SAMBANDSSLIT VIÐ DANI VÆRU ORÐIN ENNBÁ, EF MÁLIÐ HEFÐI VERIÐ LÁTIÐ DRAGAST“.

EN ÞAÐ — Á ÖRLAGASTUNDU — ÁTTI ÍSLENZKA ÞJÓÐIN VITRA FORYSTUMENN OG RÉÐ ÞAÐ ÚRSЛИTUM. ÉG HELD EKKI AÐ Á NEINN SÉ HALLAÐ, ÞÓTT FULLYRT SÉ, AÐ FORYSTUMENN SJÁLFSTÆÐISFLÓTKSINS. ÓLAFUR THORS OG BJARNI BENEDIKTSSON, HAFI ÓTRAUÐASTIR STAÐIÐ VÖRDINN OG TRYGGT ALGJÖRT SJÁLFSTÆÐI ÍSLANDS.

Í ÞINGVALLARÆÐUNNI, SEM RAUNAR ZETTI AÐ VERA TIL Á HVERJU ÍSLENZKA HEIMILI, BENDIR BJARNI BENEDIKTSSON Á, AÐ I YFIRLÝSINGU UM SJÁLFSTÆÐISMÁLIÐ Á ALPINGI 1937, HAFI ÓLAFUR THORS KVEÐIÐ GLÆGGST OG GREINILEGAST AÐ ORÐI, ER HANN SAGÐI ÞAÐ KRÖFU FLOKKAS SÍNS, AÐ UPPSAGNARÁKVÆÐI SAMBANDSLAGANNA VÆRI „HAGNÝTT“ BEGAR F STAÐ, ER LÖG LEYFA, OG TAKI ÞAÐ IS-

Benedikt Sveinsson flytur ræðu á lýðveldishátiðinni á Pingvöllum 1944

lendingar í sinar hendur alla stjórn allra sinna mála ... og gera enga samninga í staðinn“.

Bjarni Benediktsson þarf í Þingvallaræðunni að eggja Íslendinga löggegjan að láta ekki villa um fyrir sér í sjálfstæðismálínu og hvetur þá til að standa vörð um þá stefnu, sem mörkuð hefur verið: láta raddir úrtolumanna sem vind um eyru þjóta. Hann rifjar upp það sem áunnizt hefur, en likir þó Íslendingum, meðan þeir búi við sambandslögin, við bóna, sem „að visu mætti ákveða sjálfum sér og heimafólk sínu reglur til að fara eftir, en þyrfti þó að leita samþykkis óðalsbóna á fjarlægri jörð til bess að fyrirmælin hefðu nokkra þýðingu ...“

Og hann bætir við að „sliku frelsi mundi enginn íslenzkur bóndi una til lengdar. Auðvitað þættu honum þessi kjör betri en algjör ánað, en honum mundi þykja það furðulegt, ef honum væri sagt, að nú væri frelsisbaráttu hans lokið.“

Hann grípur til sterkra og áhrifamikilla líkinga, því að nú er mikil i húfi: sjálfstæði Íslands, hvorki meira né minna. Hann bendir enn fremur á, að ófríjals maður er ekki einungis háður eigin veikleika, heldur og veikleika þess, sem með mál hans fer.

Það hlýtur að vekja meira en litla athylgi okkar, sem erum of ung til að muna glögglega lokastig sjálfstæðisbaráttunnar, að Bjarni Benediktsson skyldi hafa þurft að flytja þessa herhvöt til þjóðarinna. En hjá því varð ekki komist.

Hann var alinn upp á heimili, þar sem allt, — menning, saga og hversdagslegustu viðburðir — var séð í ljósí bess dags, þegar Ísland öðlaðist fullkomlið sjálfstæði, og allt líf miðað við það mikla takmark. Faðir hans, Benedikt Sveinsson, var einn skeleggasti forystumaður sjálfstæðisbaráttunnar og gegnsýrði allt andrúmsloft umhverfis sig þeim anda, að aldrei mætti slaka á kröfunum, heldur skyldi sótt fram, þar til markinu væri náð. Hann var glæseligur og, að sögn kunugra, einkar viðfældinn fulltrúi þeirra, sem ýtrustu kröf-

ur gerðu á hendur Dönum, og enda þótt okkur finnist nú að sjálfstæðiseldurinn hafi e.t.v. brunnið of glatt í brjósti hans, þegar hann, einn af fáum, taldi að Ísland hefði bundið sér fjötur um fót með sambandslagasamningnum 1918, hljótum við að virða svo röggssamlega afstöðu og linnulausa sökn í sjálfstæðismálínu.

EN AF ÞESSU MÁ SJÁ AÐ ÞAÐ ER ENGIN TILVILJUN, ÞEGAR BJARNI BENEDIKTSSON STENDUR Á PINGVÖLLUM 1943 OG FLYTUR RÆÐU SINNA AF SANNFÆRINGARKRAFTI OG ELDMOÐI, OG HEFUR SÍÐAN ALLA TÍÐ STAÐIÐ VÖÐ UM ÞÆR HUGSJÓNIR, SEM HANN ÞAR VILDÍ VERJA. NOKKRUUM ÁRUM ÁÐUR HAFÐI HONUM JAFNVEL VERIÐ BRIGZLAÐ UM TILFINNINGASEMI Í ÞJÓÐERNISMÁLUM A.M.K. ER EKKI HÆGT AÐ SKILJA SVOFELLD ORÐ HANS I GREIN Í MORGUNBLAÐINU Í ÁRSBYRJUN 1940 Á ANNAN VEG: „ÞAÐ ER VARAÐ VIÐ AÐ LÁTA TILFINNINGARNAR RÁÐA BESSU MÁLI (SJÁLFSTÆÐISMÁLNU) OG SAGT, AÐ FAR A BERI EFTIR RÖKUNUM. EN ER ÞAÐ ÞAÐ ALVEG VÍST, AÐ TILFINNINGIN RÁÐI ENGU HJÁ ÞEIM, SEM MEÐ ÚRTÖLURNAR ERAU? ÓTTINN GETUR EKKI SÍÐUR RÁÐIÐ RÖKUNUM, HELDUR EN RÖKIN ÓTTANUM. EN HVORT BER MEIRA AÐ ÓTTAST: TRÚNA Á, AÐ AÐIR SJÁI MANNI FARBORÐA, EÐA TRAUSTIÐ Á, AÐ ÖRGUGAST SÉ AÐ STANDA Á EIGN FÓTUM?“

Benedikt Sveinsson innrætti þessum bókhneigða og næma syni sínum þegar í barnæsku, að nauðsyn bæri til þess að knýja á, eins og Jón Sigurðsson hafði gert, ef við ættum að sækja fjölgegg frelsis okkar og fullveldis í greipar Dana. Að knýja á — við það hefur Bjarni Benediktsson verið óhræddur, þegar hann hefur gert upp hug sinn og tekið ákváðanir um, hvað Íslandi sé fyrir beztu: að knýja á — mundi það ekki hafa verið andinn á Skóla-vördustínum, arfurinn frá Jóni Sigurðssyni sem birtist á svo áhrifamikinn hátt í Þingvallaræðunni.

SAMKVÆMT Því ERA ÞESSI ORÐ I RÆÐUNNI ENGINN TILVILJUN: „ÆTLI JÓN SIGURÐSSON HAFI HUGSAÐ UM ÞAÐ Á ÞJÓÐFUNDINUM 1851, ER HANN REIS UPP OG MÓTMÆLTI GERRÆÐI KONUNGSFULLTRÚA Í NAFNI KONUNGS OG ÞJÓÐARINNAR, AÐ HANN

mætti nú vara sig á að fá nú ekki aðvörun og áminningu ...

EN AÐFERÐIN VAR ÆTIÐ HIN SAMA. LANDSMENN STÓÐU FAST Á RÉTTI SINUM OG HÉLDU ÁFRAM AÐ KLIFA UM HANN, ÞRÁTT FYRIR AÐVARANIR OG ÁMINNINGAR, EKKI ÞRÍSVAR SINNUM, HELDUR ÞRÍSVAR SINNUM BREM OG ENN OFTAR ... ÍSLENDINGAR HÉLDU UPPTEKNUM HÆTTI. ÞEIR KNÚÐU Á, ÞANGAÐ TIL UPP HEFUR VERIÐ LOKIÐ I HÁLFA GÁTT. EIGA ÞEIR NÚ AÐ STAÐNÆMAST Í DYRUNUM AÐ SALARKYNNUM HINNA ALFRJÁLSU ÞJÓÐA AF ÓTTANUM VIÐ, AÐ RÉTTUR ÞEIRRÍHLUTA KUNNI AÐ VERÐA VEFENGÐUR AF EINHVJERUM, SVO AÐ ÞEIR FÁI AÐVÖRUN EÐA ÁMINNINGU FYRIR AÐ RYÐJAST INN? EIGA ÞEIR AÐ DOKA VIÐ I DYRUNUM, AF ÞVÍ AÐ ÞEIR ÞURFA AÐ TALA VIÐ SVO MARGA, ÁÐUR EN ÞEIR VINDA SÉR INN FYRIR DYRASTAFINN? BARA AÐ HURÐINN VERÐI EKKI SKELLT Á ÞAÐ ÁÐUR EN INN ER KOMIÐ.“

Og ennfremur: „NÚ SEGJA UNDANHALDSMENNIRNIR AÐ ÞETTA (Þ.E. AÐ STOFNA LYÐVELDI Á ÍSLANDI 1944) MEGI ÓMÖGUÐEGLA GERA FYRIR EN EFTIR ÓFRÍÐARLOK. EN HAFNA ÞESSIR MENN GERT SÉR GREIN FYRIR AFLEIÐINGUM ÞESS, AÐ VIÐ BÍÐUM SVO LENGI MEÐ FULLNAÐARLOK MÁLSINS?“

SEM BETUR FÓR VAR HURÐINN EKKI SKELLT Á OKKUR — SEM BETUR FÓR PURFTU HVORKI „UNDANHALDSMENNIRNIR“ NÉ ÍSLENZKA ÞJÓÐIN AÐ HORFAST Í AUGU VIÐ AFLEIÐINGAR ANNARRAR STEFNU Í SJÁLFSTÆÐISMÁLNU EN ÞEIRRÍHLUTA, SEM VAR INNTAK OG AÐAL ÞINGVALLARÆÐU Bjarni Benediktssonar.

ÞAÐ HLÝTUR AÐ HAFNA VERIÐ ÓGLEYMANLEG STUND AÐ HLÝÐA Á RÆÐUNA Á ÞESSUM FORNHELGA STAÐ. HÚN VAR HALDIN Á ÚRSPLITASTUND OG HEFUR VAÐLAUST RÁÐIÐ MEIRU EN FLEST ANNAÐ UM ÞAÐ, HVE HEILLAVENLEGA TÓKST TIL Í LOK SJÁLFSTÆÐISBARÁTTUNNAR VIÐ DANI. OG ENN HöFUM VIÐ TÆKIFÆRI TIL AÐ EIGNAST RÆÐUNA Á HLJÓMPLOTU MEÐ RÖÐ ÞESS SEM HANA HÉLT — GLÖTUM EKKI ÞVÍ TÆKIFÆRI.

II.

Í ÞESSUM ANDA HEFUR Bjarni Benediktsson unnið ávallt síðan. Hann hefur aldrei verið hræddur við eð segja

Með Kiesinger í opinberri heimsókn í V-Pýzkalandi.

þjóð sinni óþægilega hluti, ef hann hefur talið það nauðsynlegt, eins og þegar samningurinn var gerður um dvöl varnarliðsins 1951. Hann hefur aldrei verið hikandi, aldrei brugðið þeirri skyldu sinni að taka ákvarðanir, ef sjálfstæði landsins krafðist þess. Raunar hefur allt starf hans beinzt að því að tryggja sjálfstæði Íslands á tímum kalds striðs og órlegs ástands.

Eins og hann hugsaði um framtíð íslensku þjóðarinnar og barðist ótraður fyrir því á Pingvöllum, sem hann trúði að væri henni fyrir beztu, bannig hefur hann ávallt haldið áfram — að knýja á, tryggja sjálfstæði Íslands. Auðvitað má deila um ýmsar aðgerðir hans eða viðbrögð við knýjandi vanda, eins og alltaf er — en hvaða lýðræðissinn íslenzkur mundi neita því að sú utanríkisstefna, sem mörkuð hefur verið, hafi orðið landi okkar og þjóð til heilla og blessunar.

Og enn þarfum við að standa á verðinum, þótt tíminn breyti bæði okkur og atburðarás allri að eigin geðþóttu, og án þess við séum spurð eða getum ávallt haft hönd í bagga með þróun málá. En gleymum aldrei því, sem mestu málí skiptir: að tryggja öruggi Íslands, að slá skjaldborg um sjálfstæði þess.

Og ef með þarf — að knýja á.

Ég sagði áðan að það hlyti að vera ungu fólk fróðleg lesning að kynna skoðunum svo áhrifamikils stjórnálaforingja sem Bjarni Benediktsson hefur verið. Þær verður hver að vega og meta, eins og honum sýnist sjálfum. Ég ætla mér ekki þá dul að rekja efni í ræðum hans og rituðu orði, enda er þar af engu minna að taka en sögu Íslands síðasta aldarfjórðunginn. Aftur á móti langar mig, vegna þess sem að framan getur, að staðreyna þá fullyrðingu mína, að Bjarni Benediktsson hafi ætið verið óhræddur við að endurskoða afstöðu sína og breyta um stefnu og skoðanir, ef honum hefur þótt það nauðsynlegt vegna hagsmuna Íslands.

Varla þarf að segja nokkrum íslendingi, að enginn maður hefur átt meiri þátt í að móta utanríkisstefnu Íslands frá styrjaldarlokum en Bjarni Benediktsson. Án afskipta hans hefðum við að öllum líkendum aldrei tekið þátt í Atlantshafsbandalaginu, sem hefur verið Evrópu — og raunar öllum heim-

útþenslustefna kommúnista, sem er að sannfæra hann. Hann hefur legið undir feldi. Hann fer hægt i sakirnar, er að gera upp hug sinn. Hann segir í ræðu sem hann flytur 14. febr. 1949:

„Fljótt á litid virtist saga Íslands styðja þá skoðun, að slikur vilji til hlutleysi og þvílik yfirlýsing um það væri fullnægjandi trygging fyrir öruggi landsins“. Og nokkuð síðar: „Um hlutleysi er það svo, að viljinn til þess er ekki einn nægur. Góðum vilja verður einnig að fylgja máttur til að halda hlutleysinu uppi — til þess að verja það, ef á reynir, eða slik ytri skilyrði, einkum hnattstaða, að ekki þykir taka að brjóta gegn því.“

Ef aflið til varnar er ekki fyrir hendi, hefur reynslan kennt þjóðunum, að hlutleysið stoðar litt, ef voldugir nágrannar lita þær girndaraugum.“

Hann er að sannfærast. Raunar höfðum við í reynd horfið frá hlutleysistefnunni á striðaránum og með aðild að S.P. í nóvember 1946, enda eru það ein helstu rökin fyrir aðild okkar af hálfu fulltrúa Bandaríkjanna að hann „hafi lagt áherlu á það, hve Ísland hefði lagt drjúgan skerf til varna á Norður-Atlantshafi“, eins og Morgunblaðið kemst að orði í frétt 28. ágúst þetta ár. Og samkvæmt frásögn Morgunblaðsins af inngöngu Íslands í S.P. leggur fulltrúi Íslands, Thor Thors, mikla áherlu á þetta „styrjaldarframlag Íslendinga“ eins og sagt er. „Auk þessa, sagði sendiherran, hefðu bækistöðvar Bandamanna á Íslandi verið þeim ákaflega mikilsverðar, enda hefði Ísland jafnan talið sig eitt hinna sameinuðu þjóða, með því að lána þeim afnot af landi sínu“ (Mbl. 20. nóv. 1946).

En „sameinuðu þjóðirnar“ voru ekki lengi sameinaðar. Kaldastiðið hefst. Og það eru hvorki Bandaríkjumanné áhrifamiklir stjórnámamenn Vesturveldoa, sem sannfæra Bjarni Benediktsson um haldleysi hlutleysi, heldur Janusarhöfuðin tvö, Hitler og Stalin. Íslendingar gátu ekki varið land sitt með vopnum eins og Sviar og Svisslendingar, og þegar hlutleysi þjóða eins og Dana, Nordmanna og Belga var fótum troðið, hvað þá um okkur, vopnlausa þjóð i hernaðarlega mikilvægu landi, sem hafði verið likt við skammbryssu, sem beint væri að vestrænum lýðræðisþjóðum.

En Bjarni Benediktsson finnur að ábyrgðin hvílir á honum sem utanríkisráðherra öðrum fremur að tryggja sjálfstæði landsins — og hún er þung. Á hann að halda í þær skoðanir um hlutleysi, sem hann er alinn upp við og honum hafa áreiðanlega verið innrættar á Skólavörðustignum, enda trúðu Íslendingar þá á þetta margnefnða hlutleysi næst guði almáttugum. Töluðu jafnelv um „ævarandi hlutleysi“ eins og það væri lausnin á lífsgátunni. Og í grein í Morgunblaðinu 11. apríl 1940, eða tveimur dögum eftir hernám Danmerkur, ritar Bjarni Benediktsson grein um framtíð Íslands. Hann er eins og aðrir, kvíðinn og uggtandi um hag þjóðarinnar. Og hann kann engin betri ráð en arfinn frá æskuárnum — hlutleysið. Hann segir: „Stefnan, sem eftir verður að fara, er hins vegar ótvírað. Hiklaust verðum við að halda fast við hlutleysisfyrlysinguna frá 1918. Hún er sverð okkar og skjöldur á þessari skálmöld. Ef frá henni er vikið, er okkar eina stod úr sögunni.“

Hitler hafði kennt mönnum — og þá ekki sít Bjarna Benediktssyni — að hlutleysi dugði ekki, en Stalin sannfærði hann að lokum. Í ræðu, sem birtist hér í blaðinu 17. apríl 1957, ræðir Bjarni Benediktsson öruggismál Íslands og minnir á þessar staðreyndir: „Mörg okkar munu minnast þess, að þegar dró að síðari heimsstyrjöldinni 1939, eftir að Hitler hafði rofið samningana, sem gerðir voru í München haustið 1938, og lagt undir sig það, sem eftir var af Tékkoslóvakíu, fyrri hluta árs 1939, þá sendi Roosevelt, forseti Bandaríkjanna honum orðsendingu 19. apríl 1939, þar sem Roosevelt bar fram þá tillögu, að sérstakar ráðstafanir væru gerðar til öruggis ýmsum ríkjunum í Evrópu gegn ólögmætri árás. Hitler svartaði þessari tillögu Bandaríkjaforsetansum aðgerðin gagn árás með því að spyrja: „Hvaða ríki er það, sem óttast, að Íslendingar ráðist að það?“ Það fór svo að ekkert ríki í Evrópu þorði að segja til um, að það óttáist árás frá Hitler ... Nokkrum mánuðum síðar höf Hitler árásarstyrjöld sina og réðst að tilefnislausu einmitt á þau ríki, hvert á fætur óðru, sem hann nokkrum mánuðum áður hafði beint hinni sakleysilegu spurningu til: „Ert það þú, ert það þú — sem óttast að ég ráðist að big með herskara mina?“

I ræðustól á Alþingi Íslendinga

I Washington. — Bjarni Benediktsson undirritar Atlantshafssáttmálann fyrir Ísland.

Tæpum áratug síðar, eða 1948, varð Tékkoslóvákia að nýju fyrir barði einvalds, að bessu sinni Stalíns. Forsjónin forðaði okkur frá því að menn eins og Roosevelt, sem virðist hafa haft mikinn beyg af Stalin, hefðu úrslitáhrif. Nýir menn voru komnir í forustusveit lýðræðisþjóðanna, mér liggur við að segja meiri fullhugar — a.m.k. brugðust þeir öðruvísi við: „Sáttmáli þessi var undirritaður 4. apríl 1949“, segir Bjarni Benediktsson um Atlantshafssáttmálann í síðastnefndri ræðu, „og ég hygg bað sannmæli, sem Truman Bandaríkjaforseti sagði við undirskrift bessa samnings, að ef slíkt bandalag hefði verið til 1914 og 1939, bað hefði hvorug heimstyrjöldin, hvorki styrjöldin 1914 né styrjöldin 1939, brotzt út. Vegna þess að bað hefði hinn frjálsi heimur verið búinn svo sterkum vörnum, að enginn árasaraðili hefði vogað til atlögu við hann.“

Ég hygg að flestir Íslendingar séu sammála þessari skoðun, en hún er að eins önnur hlið málins. Bað sem Bjarni Benediktsson er að leggja áherzlu á — og bað sem skiptir okkur höfuðmáli — er sú sögulega staðreynnd, að ástandið i Evrópu gjörbreyttist við stofnun NATO: ekkert land hefur glatað sjálfstæði sínu í álfunni vegna yfirgangs nágrannaríkja frá stofnun bandalagsins, friður hefur haldizt. Að visu friður sem styðst við spjotsodda — en friður samt.

Mundum við geta hætt að eiga þátt í að snúa þessari þróun við með því að breyta um stefnu? Er ástandið i heiminum svo öruggt? Ég varpa fram þessum aktuélum spurningum milli sviga — um leið og ég reyni að sýna fram á, í ljósí sögulegar þróunar, að stefna Bjarna Benediktssonar í utanríkismálum hefur reynzt þjóð okkar vel og tryggt henni bað, sem okkur öllum er dýrmælast: Frelsi, lýðræði, sjálfstæði.

Jafnvel frelsi til að kollvarpa lýðræðinu, eins og sumum Íslendingum virðist eftir í huga, ef marka má dálæti þeirra á erlendri einveldis- og floksræðisstefnu.

EKKI hefur þessi utanríkisstefna alltaf staðið hjarta Bjarna Benediktssonar næst. En hann hafði á örlagastund, ekki síður en á Þingvöllum fyrir fjórðungi aldar, kjark til að horfast blákkalt í augu við sögulega þróun og láta ekki gamlar skoðanir úr foreldrahúsum, blandnar þjóðernarmálum tilfinningum sem áttu ekki við rök að styðjast vegna breyttra aðstæðna í heiminum, villa um fyrir sér. Hann hafði vanizt því að herða skoðun sína í eldi sögulegra staðreynnda, nú kom bað að góðu gagni — hann sá rétt. Til að efla þjóðernið og tryggja framtíð landsins varð að fórnokkru af þeirri rómantík, sem hann hafði alízt upp við. Vafalaust hefur bað ekki verið með öllu sársauka-

lam ákvörðun, ekki sízt með tilliti til bess, að nokkra áhættu varð að taka. En hann hikaði ekki. Nú var bað Ísland sem knúði á.

Og gæfan brást ekki á þeirri stund. Vel get ég skilið þá menn, sem treystu ekki fyllilega forsjá Bjarna Benediktssonar og fylgismanna hans á þeim örlagatímum, þegar við vörpuðum hlutleysinu endanlega fyrir borð og tókum upp nýja, áður óreynda stefnu hér á landi. Einhvern tíma var ég sjálfur, ungr og tilfinningasámar menntskelingur, í hópi þeirra, sem sannfærðust ekki í einu vettangi. Við höfðum ekki öll aðstæður til að sjá eins vel og Bjarni Benediktsson, og forystumenn lýðræðisflokkanna. En — nú skil ég síður bað fólk, sem enn ber höfðinu við steininn og horfir fram hjá öllum staðreynndum sögulegar þróunar síðasta aldarfjórðunginn, þorir ekki að sýna þann manndóm, sem þarf til þess að tryggja sjálfstæði Íslands í nánu samstarfi við aðrar vestrænar þjóðir.

En sem betur fer hefur fækkað í þessum hópi. Ekki vegna neinna annarra aðgerða en þeirra, sem forsjónin sjálf hefur ofið í sögu líðandi stundar: Friður hefur haldizt.

Ísland hefur ekki hlotið örlög smárikja eins og Eystrasaltslandanna.

Pvert á móti hefur öryggi þess verið tryggt. Bað er sjálfstætt ríki, virt af öllum þjóðum, ekki sízt braðrapjóðum okkar á Norðurlöndum. Og jafnhliða tengslunum við Atlantshafssbandalagið bindumst við enn sterkari böndum við Norðurlandabjóðirnar. Slik þróun er í senn æskileg og í samræmi við sögulega hefð.

III.

Í Þingvallaræðunni birtist draumur þjóðarinnar, þúsund ára draumur hennar. En þar voru einnig lögð fram rök fyrir því að veruleikinn væri í nánd, að unnt ætti að vera að breyta góðum draumi í veruleika.

Nú birtist okkur þessi veruleiki hvert sem við lítum, þó að sums staðar séu skýr eða blikur á lofti.

En bað sem kannski skiptir mestu málí er, að í veruleikanum höfum við ekki gleymt draumnum, hann hefur fylgt okkur. Draumurinn um enn betra Ísland. Draumurinn um ofbeldislausar þróun. Draumurinn um þá stund, þegar Íslendingar búa einir í landi sínu — án þess að bað geti haft ófyrirsjáanlega hættu í för með sér. „Auðvitað vildum við allir geta látið deilur stórveldanna afskiptalausar. Gallinn er sá, að reynslan hefur þegar sýnt, að þau láta okkur ekki afskiptalaus. Úr því skar síðasta heimstyrjöld svo skýrt, að ekki verður um villt“, segir Bjarni Benediktsson í ræðu á Alþingi í nóvember 1953. Og hann leggur áherzlu á bað, — eins og oft fyrir og síðar — að afstaða Íslands getur haft áhrif á bað, hvað úrslitum ræður að lokum milli friðar og ófriðar.

Hlutleysisstefnan hefur sungið sitt síðasta, við göngum í Atlantshafssbandalagið. Bjarni Benediktsson, þáverandi utanríkisráðherra, leggur áherzlu á að við getum ekki haft her, né komið til málá „að útlendur her fengi að hafa aðsetur á Íslandi á friðartímum nái yruð þar leyfðar erlendar herstöðvar“.

Þetta er 1949. En skjótt skipast veður í lofti. Söguleg þróun breytir skoðunum hans. Enn er knúið á. Kóreustyrjöldin og yfirgangur einræðisala í heiminum sannfæra hann um — ekki aðeins réttmæti þess að hafa hér varnarið, meðan svo er ástatt í heiminum sem verið hefur — heldur sér hann að bað er lífsnauðsyn fyrir Ísland og bandamenn þess. EKKI mundi sonur Benedikts Sveinssonar hafa búið við að þurfa að kalla hingað erlent lið „á friðartímum“ til að tryggja sjálfstæði okkar, eftir að við vorum lausir við Dani. En þegar hann sannfærir um að sú leið sé nauðsynleg, eins og þróun

mála er, breytir hann samkvæmt því, en rígheldur ekki í gamlar formúlur, sem áttu rétt á sér undir öðrum kringumstæðum. En auðvitað hefur hann þurft að taka slika ákvörðun eftir langan umþóttunartíma. Hann vissi ekki þá að reynslan mundi sýna réttmæti þessarar ákvörðunar. Að visu hnigu öll rök að því og þá var að taka ákvörðun. Hann hafði alízt upp í þeim anda, að Ísland skyldi vera óháð og fullvalda. Annað væri ekki sæmandi. Ef nauðsyn var að tryggja betta með aðill að hernaðarbandalagi og síðar nærveru erlends herlís í landinu, þá hikaði hann ekki. Pó hefði Bjarni Benediktsson vafalaust kosið að geta trúð því, að við gætum á okkar tínum tryggt sjálfstæði landsins, einir og óstuddir. En kommunistar sannfærðu hann og aðra endanlega um, að svo var ekki.

Og þegar hann verður sannfærður um að ekki sé lengur nauðsynlegt að tryggja öryggi okkar og frið í heimnum með erlendu varnarliði í landinu, mun hann óhikað láta þá skoðun í ljós, ef ég þekki hann rétt: „Hitt er óbreytt, að Íslendingar verða nú, eins og þá, að fylgjast glögglega með öllu því, sem gerist í heimsatburðum og hafa ekki varnarlið hér lengur en brýn þörf er á vegna öryggis Íslands og tryggingar heimsfriðnum“, segir hann í ávarpi vegna 10 ára afmælis Atlantshafssbandalagsins 1959 og hefur oft látið uppi svipaða skoðun, nú síðast í umræðum um utanríkis- og varnarmál á Alþingi 19. apríl s.l.

Vonandi miðar okkur í friðarátt. Heitari ósk eignum við ekki í hjarta. Járntjaldið er að grotna niður, við þurfum ekki að örvaðta, þó að Vietnam hafi skyggt á þróun síðustu mánaða. En sagan á sína hrynjandi, hefur Toynbee sagt, þar skiptast á hæðir og lægðir.

Við Bjarni Benediktsson höfum farið margar gönguferðir saman og einu sinni sagði hann við mig á stuttri göngu á Þingvöllum: Bað er lærðomríkt að ganga, áður en varir er maður kominn að hæðum og hólum, sem virtust í órafjarlægð. Gangar kennir manni að takmarkinu verði náð, þótt hægt fari.

Hólar og hæðir eru sigraðar — en við blasa nýjar fjarlægðir.

Vonandi einnig til að sigrað á.

IV.

Íslendingar hafa, eins og allir vita, grundvallað utanríkisstefnu sína undir forstu Bjarna Benediktssonar á nánum tengslum við Bandaríkin, enda hafa bau hingað til verið talin forysturíki lýðræðisþjóðanna. Þar hafa þeir farið að dæmi annarra lýðræðisþjóða Evrópu. Auðvitað er smáþjóðum ekki holt að binda um af trúss sitt við stórveldi og nauðsynlegt að vera vel á verði, ekki sízt þegar um er að ræða land eins og Bandaríkin, þar sem svo miklar og ófyrirsjáanlegar sveiflur eru í stjórnámum. Allra sízt eiga smáþjóðir að verða vinum sínum og verndurum svo háðar, að komi að því að þær telji sér skyld að verja allar gerðir þeirra. Þess hefur verið vandlega gætt, að Bandaríkin fengju ekki slika aðstöðu hér á landi, og frekar mætti segja að þau yrðu stundum fyrir aðkasti vegna þess eins að menn vildu auglýsa sjálfstæði sitt. Er ekki nema gott eitt um bað að segja. Heilbrigð stolt er Íslendingum runnið í merg og bein og án þess þjóðarmetnaðar, sem við höfum hlotið í arf væri okkur mun hættara í samstarfi við aðrar þjóðir en reynslan hefur sýnt.

Mér býður í grun að traust Bjarna Benediktssonar á forstu Bandaríkjanna eigi rætur að rekja til afskipta þeirra af vörnum Íslands og sjálfstæðismálum í stríðinu, þegar herverndarsamningurinn var gerður 1941 og þeir tóku að sér að tryggja öryggi Íslands gegn herskörum nasista, annars vegar þegar forseti Bandaríkjanna ték

þá afstöðu, að hann gæti „ekki farið bessa leið (að senda herlið til varnar Íslands), nema samkvæmt tilmælum islenzku ríkisstjórnarinnar,“ eins og komið er að orði í frásögn Morganblaðsins af herverndarsamningnum, hins vegar framkoma Bandaríkjastjórnar begar sjálfstæðisbaráttu Íslendinga var að komast á lokastig tveimur árum síðar.

Í Þingvallaræðunni rekur hann þessi afskipti stuttlega, og þó hann birtist okkur þar sem ákafur talsmaður þess þjóðernissinnar meirihluta, sem krafðist tafara lausa sjálfstæðis Íslands, sest hann ávallt fyrir og virðir m.a. röksemdir Bandaríkjastjórnar um frestuðun málins til 1944. Hann skilur og kann að meta þann drengskap, sem Bandaríkjastjórn vill sýna samherjum sinum undirokuðum, Dönum. Hann segir: „Bandaríkin hafa hervarnir Íslands með höndum og töldu því mögulegt, að Danir tækju bæði þeim og Íslendingum óstint upp ógilding sambandslagasamningins fyrir tilskilinn tíma, p.e. árslok 1943, hvað sem öllum réttar skoðunum liði“.

Bandaríkin vilja ekki bregðast undirkokuðum þjóðum meginlandsins á örlagatímum, þeir eru ekki reiðubúnir að kaupa vináttu islenzku þjóðarinnar hvaða verði sem er. Auk þess vilja Bandaríkjamein „ekki gefa andstæðingum sinum færir að róbæra sig fyrir, að í þeirra skjóli séu gerðar ráðstafanir, sem undirokuðu þjóðirnar af einhverjum ástæðum taka óstint upp“.

Eftir 1943 töldu Bandaríkin enga ástæðu til að ætla að Danir gætu orðið Íslendingum sárir, ef þeir slitu sambandinu við þá. Er Íslendingar höfðu ákveðið að fresta málina um óákevðinn tíma, tilkynnti Bandaríkjastjórn, að hún mundi ekkert hafa á móti því að Island yrði gert að lýðveldi 1944.

Pessi málalok kallar Bjarni Benediktsson í Þingvallaræðunni „stórfelldan ávinningu í sjálfstæðisbaráttu þjóðarinnar“.

Síðan hygg ég að honum hafi aldrei bött samstarfið við Bandaríkin byggð á sandi, heldur geti litil þjóð eins og Íslendingar treyst orðum þessa voldugasta lýðræðisríkis heims, enda greinir saga okkar síðasta aldarfjórðunginn ekki frá öðru en ástæða sé til að treysta því, að Bandaríkin bregðist ekki þessari fámennu bandalagsþjóð sinni, ef á reynir, bött sitt sýnist hverju um ymis atriði í framkvæmd varnarsamningsins, eins og sjónvarpsmálið á sínum tíma svo að dæmi sé tekið.

V.

Ég minntist hér að framan á arfinn, sem Bjarni Benediktsson hlaut í foreldrahúsum. Þar var hugur hans agaður við lestr fornra og nýrra bókmennita, en einkum beindist áhugi hans að sagnfræði, enda var andrúmsloftið allt þrunið sögu Íslands og stílbrigðum fornra sagnalistar. Ég efast um að nokkuð hafi orðið stjórnámámanninum Bjarna Benediktssyni jafngott vegasteði og að hafa ungur stælt hug sinn við lestr fornmennta. Arangurinn leynir sér ekki í Þingvallaræðunni, þar sem tekin eru dæmi úr sögu okkar og annarra þjóða — og þá hefur Snorri einnig komið til hjálpars meira að segja varpað skærli ljósí á skurðgoðadýrkun kommúnista! Í ræðu á fullveldisháttíð háskólastudenta 1. des. 1961 bendir Bjarni Benediktsson á þetta dæmi til að skýra ymislegt í þróun okkar tíma, en sem kunnugt er brast skurðgoð heiðingjanna sundur er þeir hittu Ólaf helga „og hlupu þar út mynd svo stórar sem kettir væru, og eðlur og ormar. En bændur urðu svo hræddir að þeir flýðu.“

Eftir þó nokkurt stóð upp Dala-Guðbrandur er þar var fyrir öðrum heimónum būendum og mælti:

Einkaskjalasain Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasain

guð vort. Og bō með því að hann mátti ekki oss við hjálpa, þá viljum vér nú trúá að bann guð, sem þú trúir". Og tóku þá allir við kristni.

En stundum hefur farið á svipaðan hátt fyrir skurðögum kommúnista, eins og kunnugt er.

I samtali því sem vitnað er til í upphafi segir Bjarni Benediktsson:

"Faðir minn vandi okkur ekki aðeins á að lesa Íslendinga sögur, sem við kynntumst raunar einnig vel af að lesa með honum prófarkir af Íslendingasagna útgáfu Sigurðar Kristjánssonar, sem hann sá um, heldur las hann fyrir okkar í bernsku Heimskringlu og Sturlungu, sem hvort tveggja eru ótæmandi brunnar fyrir þá, sem vilja kynna mannlegu lífi."

Pannig hefur allt lagzt á eitt að veita honum það veganesti, sem bezt ætti að duga.

Ég minntist ennfremur á það hér að framan, að vegna menntunar sinnar hefði Bjarni Benediktsson getað séð marga samtimaviðburði af háum sjónarholi sögu og sagnfræði. Það hefur veitt honum nauðsynlega yfirsýn og aðstöðu til samanburðar, sem hverjum stjórnámamanni er mikill styrkur að.

Mig langar að lokum, til að sýna hve djúpum rótum arfur foreldrahúsanna stendur í vitund hans, að minnast á samtal sem átti sér stað á heimili þeirra hjóna í Háuhlíð. Þá var aðild Íslands að Efnahagsbandalaginu eða EBE, ofarlega á baugi. Talið snær frá varnarmálum og efnahagsbandalaginu að fullveldi Íslands. Ég hafði, aldrei bessu vant, hægt um mig, en aðrir rökræddu þeim mun meira. Bjarni benti á, að í varnarsáttmálanum væru margir fyrirvarar um sérstöðu Íslands og fullveldi þess tryggt. Við getum sagt upp samningnum hvenær sem er, sagði hann. Pannig á þetta að vera. Að öðrum kosti höfum við ekki gtu sterka aðstöðu. Við megum aldrei láta fullveldið af hendi. Það verður

minnsta kosti ekki gert, meðan ég hef einhver áhrif. Faðir minn barðið í sjálfstæði Íslands og fullveldi, og ég ætla að standa vörð um hvortveggja. Ég er hræddur við aðild að EBE, eins og nú er, sagði hann ennfremur.

Einhver viðstaddir gagnrýndi þessi orð, taldi þau jafnvel tilfinningasem.

Bjarni svaraði með því að endurtaka með áherzu sumt af því, sem hann hafði áður sagt, og gat þess m.a. að fullveldið hefði greitt gótu okkar að öðrum þjóðum og alþjóðlegum stofnunum og samtökum eins og Atlantshabsbandalaginu, en aðild að því væri okkur nauðsyn. Síðan bætti hann við, að fullveldi Íslands yrði ekki látið í aska Efnahagsbandalags Evrópu.

Enn spunnust út af bessu einhver orðaskipti, en þá man ég að Bjarni bandaði frá sér með hendinni, eins og hann gerir stundum og sagði: "Fullveldinu megum við aldrei afsala okkur, við eignum að skila landinu betra en við tókum við því". Svo reis hann á fætur og fór með svofelt visubrot eftir Steingrim Thorsteinsson:

Aldrei, aldrei bindi þig bönd nema bláfjötur Ægis við klett-óttu strönd.

Þá fékk ég staðfestingu á því sem ég raunar vissi, að okkur er óhætt að treysta Bjarna Benediktssyni fyrir fullveldi Íslands.

M.

Íslensk nútímaljóðlist

2. grein. — Eftir Jóhann Hjálmarsson

VÍSBENDINGAR UM NÝJAN TÍMA

Jón Thoroddsen. Sigurjón Friðjónsson.

Jón Thoroddsen.

Árið 1922 kemur út lítið kver eftir ungan höfund, sem að mörgu leyti er athyglisvert; kver þetta nefnist Flugur, og var eftir Jón Thoroddsen (Skúlason).

Fjórtán ljóð í lausná máli eða ævintýri voru í kverinu, og leikrit í einum þætti, Vana, sem fer fram í Norður-Svíþjóð í forneskjum. Í formála segist höfundur hafa legið uppi í sóffa og lesið skáldskap eftir ungan og efnilegan höfund: „Ég naut þess, að hafa ekki skrifð bókina sjálfur, og tautaði fyrir munni mér:

Aumingja maðurinn. Og þetta er víst alla vænsti piltur."

En ekki líður á löngu áður en þær flugur, sem sest hafa að í höfði höfundar, flykkjast að honum, ofskækja hann. Hann segir: „Hvað átti ég að gera annað en það, sem ég gerði, losa ykkur, og láta ykkur fljúga?" Og hann segir við þær að lokum: „Pakkid þið guði fyrir, að ég færði ykkur hvorki í lífstykki rímsins né vaðmálspils sögunnar."

Í þessum formála er lýst vantrú skáldsins á verki sínu. Það verður ekki umflúið, en einhvers konar varnagla verður að slá. Jón finnur, að hann er að fást við nýja bókmenntagrein, tími er ekki kominn til að láta annað eins og betta afsökunarlaust á brykk. Athyglisvert er þegar ríminu er líkt við lífstykki og sögunni við vaðmálspils.

Prátt fyrir allt telur skáldið verk sitt nokkurs virði, samanber formálan begar hann kinkar kolli til skúffunnar, sem flugurnar fljúga upp úr. Um þá skúffu er sagt, að hún sé „verð þunga síns í gulli."

Fyrsta fluga er Hatturinn:

En fylgdi stúlkunni heim, og hún bjó bakdyramegin. Annað meira eða merkilegra var það nú ekki.

Verið þér sælir, og þakka yður

kærlega fyrir fylgdina, sagði hún.
Sælar, sagði eg.
Hatturinn yðar!
Hann hefur gott af því, sagði eg,
og hélt áfram að kveðja stúlkuna.

Viða kemur fram gáski Jóns, og er þessi fyrsta fluga ágætt dæmi um hann. Jón hefur tileinkað sér sjónarmið heims mannsins snemma, eilítið kaldranalegt. Kvenmaður, er dæmi þessa:

Hún var formáli að ástarævintýrum manna.

Hún var innskotskafli.
Hún var kapítulaskifti.
Og nú var hún ástarævisaga mína.
En það hefur gleymst að prenta orðin:
Öll réttindi áskilin.

Mildari hug lýsir Eftir dansleik:

Elskar hann mig? spurði hún, og lagaði á sér hárið.

Elskar hann mig? spurði hún, og þúðraði sig í flaustri.

Elskar hann mig? spurði hún.
Spegillinn brosti.
Já, sagði spegillinn, og brosti.

Lengri kaflarnir eru yfirleitt skyldari dæmisögi eða ævintýri, þættir, sem benda á hæfileika skáldsins til sagna gerðar eða leikritunar. Samt er Ástaraga, til dæmis í aett við ljóðið:

Eg er ung stúlka, sem dansa eftir veginum og syng. Þegar eg mæti honum, hætti eg og hlæ.

Hvers vegna hætti ég og hlæ?

Eg dansa eftir veginum og syng. Þegar eg mæti honum, hætti eg og hlæ.

Hvers vegna hætti þér að syngja?

Eg veit það ekki.

Hvers vegna hlægið þér?

Eg veit það ekki.

En eg veit það. Þér eigið gimstein,

sem þér ætlið að gefa.

Eg dansa eftir veginum og syng.

Áður en eg mæti honum, sný eg við og flýti mér. Hann nær mér og réttir fram hendurnar:

Gimsteininn.

Eg skil yður ekki.

Þér elskið mig.

Hann tekur utan um mig og kyssir mig.

Hann tók utan um mig og kysti mig.

Eg er gömul kona, sem geng eftir veginum og græt. Eg mæti honum aldrei oftar.

Hvers vegna geng eg eftir veginum og græt?

Eg á gimstein, sem eg get ekki gefið.

Jón Thoroddsen er ef til vill dæmigerður smámyndasmiður, miniatúristi með ljóðrænan þankagang; vera má að það sé æska hans, sem veldur þessu? En ekki verður hann sakadur um vinnubrögð æskumannsins, þ.e.a.s. óljósa heimsmynd, annað hvort þokkennda eða öfgafulla. Hann hefur í fyrstu bók sinni náð töluverðum þroska. Hann er einn af þeim fyrstu, sem gera tilraunir

hérlendis til að færa út landamæri skáldskaparins. Staddur mitt á milli ljóðsins og ævintýrsins, er hann prinsinn hugðjarfi, sem telja verður að hafi unnið eftirminnilegan sigur með því að „losa nýja flugu af pappírnum", gera hana að „leiðsogumanni" við upphaf nýs timabils í íslenskum bókmennum.

Því má ekki gleyma, að um Jón Thoroddsen hefur verið ort einna fegurst minningarkvæði á Íslandi á þessari öld: Jón Thoroddsen cand. jur. In memoriam. Það gerði vinur hans Tómas Guðmundsson, og birti í bók sinni Fögru verold. Fyrsta erindið er pannig:

I dimmum skugga af löngu liðnum vetrí
mitt ljóð til þín var árum saman grafið.
Svo ungr varstu, er hvarfstu út á hafið,
hugljúfur, glæstur, öllum drengjum betri.

Jón lést af slysförum í Kaupmannahöfn, árið 1925, aðeins 27 ára að aldri. Skoðanir manna hafa verið skiptar um hann eins og aðra; glöggt dæmi um annað viðhorf en hjá Tómasi er ævi-saga Guðmundar Gislasonar Hagalíns, Hrævareldar og himinljómi, 1955. Haga-lín, sem lenti í deilum við Jón á mál-fundi í Menntaskólanum, og hlaut ó-vináttu hans að launum, komst að því snemma, að þeir voru ólikir, „ef ekki að eðli, þá fyrir áhrif umhverfis og uppeldis." Í bók Hagalíns, sem gefur bæði skemmtilega og fróðlega hugmynd um menntaskólaár hans, og andlegt lif í Reykjavík á þeim tíma, standa þessi eftirtektarverðu orð um hinn stranga gagnrýnanda og mælkskumann Jón Thoroddsen: „Hann skrifaði í skólablaðið ritdóma um kvæði, sögur og greinar, sem skólasveinar birtu, og vöktu dómar hans ekki minni eftirtekt en snjöllustu ljóðin, sem komu frá hendi Jóhannssónar."

Jóni entist aldur til að ganga frá annarri bók til útgáfu, leikritinu María Magdalena, sem var prentuð sama ár og Flugur. Engu verður spáð um það.

Framhald á bls. 12.

Sigurjón Friðjónsson.

Skipsreparasjoner i Japan

Dokk-kapasiteter i dwt.

YOKOHAMA	NAGASAKI	KOBE	HIROSHIMA	SHIMONOSEKI
100 000	200 000	100 000	15 000	17 000
32 000	100 000	35 000		12 000
20 000	6 000	20 000		3 000
7 000		10 000		

MITSUBISHI HEAVY INDUSTRIES, LTD.

Please send your enquiries to:

TITLESTAD & HAUGER

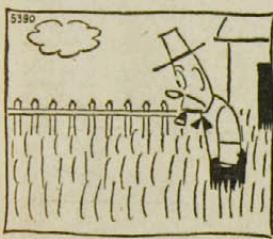
OSLO 41 58 66 - BERGEN 10 651

Stavanger 23 029 - Gothenburg 11 98 60

Scandinavian agent

LITT AV HVERT

ADAMSON

Hamburg har Tysklands høyeste elevator

Hamburgs nye posttårn kan siden begynnelsen av mars måned by på kjøretur med Tysklands høyeste elevator, som med en hastighet på nesten 22 km i timen bringer passasjerene 204 meter til værs. De til kabinene, som går opp til utsiktstasjonen og restauranten, har plass til 18 personer på turen, som tar vel et halvt minutt. Man får simpelthen ikke tid til å bli svimmel før man er fremme.

Fellesgrav for spermhvål

Noen bulldozere gravet i går store massegraver i sanden ved Devonport i Nord-Tasmania for 150 unge spermhvål som i helgen gjorde selvmord da de spratt opp på stranden og ble liggende oppå hverandre.

Delstatsregjeringen tok på seg ansvaret for «begravelsen» etter å

QUEENIE

By Phil Interlandi

© King Features Syndicate, Inc. 1966. World rights reserved.

"I hope this won't come as a great disappointment, but that doesn't include me."

Smeigedag i Arendal

Så fikk vi nok en smeigedag, en lang og herlig, smeigedag med vår i bjerketreet. Selv staren hopper paradis og prøver på sitt eget vis å døpe sommerleiet.

Kom, la oss dra til strandens bredd hvor bolgene har lekt og ledt i blanke evigheter. Vi tar et bad i ramsalt luft og minnes kos og kaffeduft og lunske brennmaneter.

Slik super vi i tid og sol og merker pust av kaprifol med nyoppvekte sanser. En føler seg, kort sagt, i lag på drets første smeigedag når jord og himmel danser.

Wenche Knudsen

Påskejakt på Svalbard

Fra «N. H. og S. T.» korrespondent.

Bodo: Folk fra Longyearbyen som i påskehelgen dro ut i terrenget, skjøt hele seks isbjørner. Det ble også sett villhunder, og to av disse ble skutt. Villhundene gjør stor skade på villreinbestanden, og hittil har man funnet syv ihjelrevne reinsdyr fra tid til annen er man plaget med villhunder på Svalbard. I de fleste tilfellene dreier det seg om hunder som er stukket av fra de russiske anleggene der øvre, melder «Nordlandsposten».

Tyverier fra det militære

Rapporten om tyverier og tap av militært materiell i 3. kvartal i fjor viser at det ved syv innbrudd eller tyverier ble stjållet ni våpen og 1870 skarpe skudd. Av våpnene var fem geværer eller karabiner, tre maskinpistoler og en pistol. I samme tidsrom ble det meldt om seks tap av ni håndvåpen under øvelser o. l. Det kom til rette to våpen, slik at nettotapet blir 16 våpen.

I 3. kvartal 1965 var nettotapet 27 våpen. Ved 17 tyverier eller innbrudd forsvarer 32 våpen, fire våpen ble tapt og ni våpen kom til rette for kvarataars utløp. Nettotapet av patroner var da vel 5000.

Falske helgener

Fire spanske bondejenter som i året før har insistert på at de har hatt regelmessige samtaler med både jomfru Maria og erkeengelen St. Michael, har nå kropt til koret og bekjent for all verden at det hele har vært rent oppspinn.

Biskopen i Santander, Vicente Puchol, sendte ut en erklæring hvor det heter at pikene, som bo i en liten fjellandsby, ikke har mottatt noe budskap ovenfra i det hele tatt. Han oppfordret samtidig piligrimer som er underveis til Spania for å møte pikene, om straks å begi seg hjem.

Pikene har ikke hatt noen åpenbaringer, og alt har sin naturlige forklaring, fremholder biskopen, uten å gå nærmere i detaljer.

Det var ventet en gruppe utenlandske piligrimer til Santander med det første, men biskopen advarer nå mot at katolikker samler seg i distriktet.

Senest 16. juni i fjor falt den ene av pikene, Chota Gonzales, i ekstase etter at hun hadde fortalt 1000 piligrimer at hun hadde hatt kontakt med St. Michael.

Delesstatsregjeringen tok på seg ansvaret for «begravelsen» etter å

Bodo, 28. mars. — Påsketrafikken med hurtigruten har vortet meget stor i år, og tirsdag kunne ikke hurtigruteskipet «Alta» ta med seg alle passasjerene fra Bodo. Mange som var kommet til byen og skulle videre nordover, fikk seg en ekstra overnattning i Bodo for de kunne dra videre. «Alta» kan ikke ta så mange passasjerer som de andre hurtigruteskipene. Skipet går i stedet for «Finmarken» som er på verksted i Tyskland.

Heller ikke sjøflyrene fra Bodo kunne ta med seg alle passasjerene tirsdag. Det var satt inn ekspress til Gravdal og Svolvær, men det monnet lite, og mange passasjerer måtte avvises, melder «Nordlandsposten».

KONGENS FORTJENSTMEDALJE I GULL

er tildelt verkseier Peder Høivold, Kristiansand S.

Han ga meg en viktig beskjed, og jeg skal skrive den ned, erklærte hun. Noe skriftlig produsert har hun ikke avlevert til dags dato. Saken ble rapportert til Vatikanet og nærmere undersøkelser ivrksatt om de fire pikenes eskapader.

Syntetisk tobakk To av Storbritannias største bedrifter, Imperial Tobacco og Imperial Chemical Industries (ICI), er kommet «langt på vei» med å produsere syntetisk tobakk-erstatning. Selskapene skal i fellesskap fortsette forskningen på området, kunngjorde ICI.

I en pressemelding heter det at prosjektet tar sikte på å spare Storbritannia millioner av dollar årlig på tobakk-import fra andre land, først og fremst USA.

Arbeidet med å finne frem til en høvelig tobakk-erstatning baseres på kulhydrater. De helsemessige sider av saken med det syntetiske stoffets innvirkning på folkehelsen, blir høyriorert under forskningen og utviklingen av den kunstige tobakken, het det i kunngjøringen.

Selskapene regner med at det ennå vil gå noen år før et akseptabelt produkt kan sendes ut på markedet, for arbeidet er vanskelig og komplisert.

Det er tidligere meldt om lignende planer i USA og Europa, men ingen selskaper har kunngjort arbeidet «langt fra skredet», slik ICI nå har gjort.

etter regjeringens erklæring

Pirandello-premiere på Nationaltheatret

Lid Ullmann og Knut Wigert. (Bildet er tatt under en arbeidsprøve.)

Lordag gikk teppet opp for Ingmar Bergmans første forestilling som gjesteinstruktør utenfor Sverige. Da har Nationaltheatret premiere på Luigi Pirandello's «Seks personer søker en forfatters oversatt av Carl Fredrik Engelstad, og med nok en svensk gjest, Mago, som teatermann.

Dramaet — som regnes for Pirandello's mesterverk, ifølge Bergman — ble skrevet i 1921, og i de ledende roller vil vi — foruten Tore Segelcke og Knut Wigert — som henholdsvis Moren og Faren — møte bla. Liv Ullmann, Joachim Calmeyer, Wenche Medboe, Elisa Hval og Henki Kolstad.

Handlingen har forfatteren hengt til et teater i en mindre by for første verdenskrig.

Påskebrev fra Island

Fra «NH og ST»'s korrespondent Mats Wibe Lund jr.

forleden dag om støtte til nybygging av hypermoderne tråler, ser man lysere på situasjonen. Nye skip alene er allikevel ikke nok, bemanningsreglene må forandres, oljeprisen må ned og alt må gjøres for å vekke en bred interesse for nok en gang å satse på trålerne.

Det er som om de hyppige skiften i vær og vind gjenspeiler seg i islandinges optimisme og pessimisme. For på samme tid som man bygger luftkasteller på sild og lodde, maler man onde menn på veggen for markedsutsiktene for sildolje, sildemel og frossenfisk.

Sildoljen er nå nede i £ 52-10-00 pr. tonn og melet gør for 17 shilling pr. protinehet, men bunnen er enda ikke nådd. Det vil trolig bære helt ned i 47/48 før man kan vente noen bedring.

Blokkfrosset fisk er nå på USA-markedet ramlet fra 29½ cent pr. pund helt ned i 19 cent, som er mindre enn den gang Island for 20 år siden først markedsførte sild-fisk i Sambandsstatene. Årsaken er mindre stigning i forbruket, samtidig som eksporten av blokkfisk til USA i løpet av ett år er blitt fordelt på over dobbelt så mange produsenter ender land.

En stor glede var det dog å notere at sovjet-russerne stadig går til store innkjøp av islandsk fiskehermetikk. Således ble det for en tid siden sluttet avtale om salg av sildehermetikk for opp til 5,5 mill. n. kr. for innearvende år. Tidligere har de årlig kun kjøpt for ca. 1,2 mill. n. kr.

Flere småbåter fra fiskevernen på nordvestkysten er gått ned og radioen har kringkastet den ene gripende minnegudstjeneste etter den andre.

De større båtene har klart seg bedre og loddefisket har hittil gitt 100 000 tonn til en pris av ca. 16,5 mill. n. kr. fullforedlet. I vinter deitar omkring 50 båter i dette fiske og det er utsikt til et riktig godt resultat.

Trålerne har også kunnet glede seg over gode fangster og fine salg. Harnarfjardar-tråleren m/s «Mais» har flere ganger i det siste kommet på forstesiden for salgsrekorden. Forleden dag oppnådde tråleren den høyeste fiskepris som noen gang er betalt i Vest-Tyskland. Det er for tiden meget stor etterspørsel etter utever, og m/s «Mais» solgte sine 296,4 tonn (fra 1. dagers riske ved Øst-Gronland) for 363,806 mark eller tilsvarende 22,1 n. kr. pr. kg. For knapt en måned til siden satte den sin forrige rekord med 298,8 tonn for 307,393 mark.

Selv om trålerne fisker godt, så er det langt fra noen stor forretning å vri trålerreder i dagens Island. Bestillingerne er for store, oljeprisen for høye og mange årlig tapadraft har tappet redenerne til å drøye seg i etterside.

Velvenet har nesten gitt opp overfor vugdegående og lover kun å forsøke å holde de viktigste riksveier åpne 1-2 ganger i ukauen. Da må alle som skal avtale følge brytebilene som i tog, og skulle noen være så uheldig å bli etter, kan de risikere å bli værfast intill neste biltoget kommer.

Og mange er de som har måttet seke ly i veivokterhytter og typen er i salg i tillegg til etterside.

(Forts. s. 5 sp. 7)

Oslo Nye Teater

hadde i går premiere på komedien «Sister Georges». Anmeldelsen må dessverre utstå til i morgen.

Fall fra 4. etasje

En 57 år gammel mann falt ned fra 4. etasje i et bygg på Sagene tirsdag ettermiddagen og ble lagt inn på Ullevål sykehus med alvorlige skader. Mannen skulle feste en stormkrok til vinduet i leiligheten sin og falt ut av vinduet mens han holdt på med dette. Vakthavende lege på Ullevål sykehus sier til NTB at tilstanden ikke er kritisk, men at mannen behandles og observeres for alvorlige skader.

Bidrag til Rednings-selskapet fra skip innkommet i februar

Sverre Hund ..... kr. 480
«Stolt Skaukar» ..... > 180
«Pargaspart» ..... > 15
«British Workman» ..... > 50
«Stella Strømer» ..... > 15

kr. 740

Redningsseksjonen bringer givere sin beste takk.

— DEN SOVIETISKE minister for handelsflåten, Victor Bakajev, skal besøke Frankrike i april og vil da bl. a. forhandle om en sjøfartsavtale og andre former for skipsfartssamarbeide mellom Sovjetunionen og Frankrike.

LEIF RUDI TRONDHJEM
Skipsmegliere
Sentralb. 21 080 — Telex 5087

Dagens BRIDGE
Opplysende dobling

Som regel viser en opplysende dobling få eller ingen kort i åpenrørs meldte farve. Men så kan det forekomme at man er lengst i den meldte farve og jevn god i de tre andre farver. Da kommer spørsmålet om man skal melde eller ei. Nord hadde dette problem i nedenstående parti.

♦ K 10 10
♦ D 10 8
♦ 8 6 5 2
♣ Ess K 9

♦ D 9 4
♦ K Kn 9
♦ 6 5 2
♦ Ess D 7 4 3
♦ Kn 10 9
♣ 7 5

♦ Ess 8 5 2
♦ Ess 7 4 3
♦ —
♦ D 8 6 3 2

Sør ga, N-S i sonen.

Etter pass fra Sør åpnet Vest med 1 ruter. Hva ville De nå melde som Nord? De fleste ville vel passe for å se hvordan meldingen utviklet seg. Men vår Nord tenkte som så, at hvis jeg ikke melder er det lite sannsynlig at Sør vil melde i faresonen, for han kan som passmelder høyst ha 2 eller 2,5 HS. Men har han det, da er det sjansen for at vi har utgang i kortene, så det er best straks å fortelle makker at jeg er god. Han dobbet derfor opplysende og meldingen ble:

Sør Vest Nord Øst
pass 1 ♦ dobl. 3 ♦
3 ♦ pass 4 ♦ pass

4 hjerter var nok noe stift meldt av Nord, men han tenkte som så, har jeg først sett hjulet i gang før det briste eller bære.

Vest startet med ruter ess, som Sør stjal. Sør regnet nå ut at honnorkortene i spør og hjerte må stilles hos Vest som åpner. Han spilte derfor straks spør og knept med tieren, som holdt. Sør spilte Sør på Reverse Dummy. Ruter ble stjålet, bordet inn på spør knekt og ny ruter stjålet. Sør spilte konge og ess, konge i clover, og stillingen var:

Påskeulykker og mangel på meteorologi

— Av kaptein Arne Grønningssæter —

For et par år siden skrev både kapt. Rørvik og jeg en rekke artikler om det fenomenet som på Vestlandet går under navn av fallvind, noe som i det moderne luftfartssprog kalles turbulens. Det heres så fint og usærlig ut, men i denne påsken har det tatt endel liv.

En av dagene i påskeuken gjorde jeg en tur gjennom en av dalene hvor det gikk skred og over en av fjordene hvor fallvind var vanlig. Skred var det gitt, og på fjorden fikk vi riktig demonstrert hva turbulens vil si i praksis. En slik fjord er et slags meteorologenes Wilsonsk tåkekammer, hvor ellers usynlig, men merkbare, fysiske fenomener blir synlige.

Fallvinden eller turbulens-kulene kommer rullende ned over fjellsidene med en veldig fart, langt over den fart som stormen har i gjennomsnitt. Når de så treffer vannet, blir de synlige ved det skumteppet de danner mens de farer henover vannflaten. Man kan stå ved siden av en slik bygge og studere hvirvelvinden inne i det begrensete området mens det farer forbi. Så tvinges det opp på fjordens motsatte skrenter og rive vannlaget med. Det legger seg som et teppe over strender og marker, mens turbulens-byggen fortsetter — igjen usynlig — innover landet.

Slik kan man også se det i fjell, sten og jord, kvister og mose hvirvels høyt opp i luften mens denne ballen med luft farer frem.

Vi har i påsken hørt mange overlevende fortelle om hvordan de er blitt behandlet av slike turbulensfenomener. De er blitt kastet fra hverandre, og der hvor terrenget er riktig laget, er de blitt utsatt for en kontinuerlig hvirvel vind i så lang tid at de er blitt utmattet.

Da jeg advarte mot bruk av luftputebåter i slike strok, var det fordi jeg mer enn en gang har konstatert at slike fenomener er farlige for luftige ting. Denne gangen måtte flere av fergene være gi opp, ikke på grunn av sjøen, de er sjodiktige nok, men de kom seg ganske enkelt til ellers fra fergeleiene sine i timesvis, mens vugdene holdt på med sin påskelek. I nabologene ble hus flyttet eller mistet sine tak, og diverse andre ulykker skjedde nesten over hele fylket. Man kunne sammenligne landskapet og lufthavet med en kyststrekning hvor det er fallgarer med skjær og brenning, og med forholdsvis rolige strekninger og områder inne i blandt. Sjøfolk holder seg vekk fra slike områder med grunn-brott i dårlig vær. Det er så altfor synbart til at man blander seg inn i det.

Slik er det ikke med påsketuristene. For dem er slike områder ikke synbare før det er for sent. En turbulens-kule over en fjellkam eller ned i en dalstykke dannes usynlig for dem som er i nærværet, og så kommer den fykende uten at den gir varsel i tide så folk kan ta sine forholdsregler. Lokalbefolkingen har jo som regel kjennskap til slikt, de har lagt sine hus i de rolige områder for de fleste vinder. Men selv for dem kan det enkelte ganger svike. Fallvinden tar med seg sneen og danner rås som tar med seg kraftledninger, skog og annet rusk som er i veien, for ikke å snakke om folki.

Da jeg for et par år siden behandlet dette, undersøkte jeg hva man visste om dette på meteorologisk hold, men det var svært lite. Jeg ble henvist til utenlandske artikler og fagpresse. Bare hos etpar erfarte helikopterflyvere fikk jeg noenlinne eksakte opplysninger.

Ville det ikke nå være på tide at en eller annen realfags-student, en stipendiat eller annen fagmann på aerodynamikkens område tok på seg å studere dette fenomenet, både fysisk og geografisk? De fleste turister er såvidt skjeldet borti problemet at de er rent forsvarsløse. Noen undervisning annet enn det gode råd om å holde seg til eller inne i «telte» får de ikke. Noe kart over områder hvor slike fenomener opptrer under visse meteorologiske forhold finnes ikke.

På sjøen har vi dog kart som viser oss hvor det grunnbryter, men ikke i fjellet.

Skal vi drive en utvikling på det turistmessige området, burde noe gjøres på dette felt, noe mer enn å la Hanoa advare folk. Det rinner meg i hu et lite kartområde like vest for Gibraltar hvor det

står «Strømsjø, farlig for mindre fartøy.» Farvannet er ellers fint nok, rent og dypt.

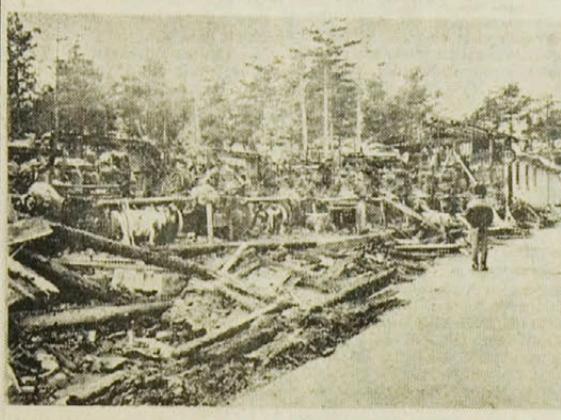
Et lite turistkart med lignende notiser, «farlig for turbulens i vestlig vær, unngå denne side av

dalen», kunne være ganske nyttig. Men hvem skal utarbeide kartet? Turistforeningen eller fagfolkene — meteorologene?

Jeg bare spor.

A. Grønningssæter.

Fevik Veveri A.s skal gjenreises så fort som mulig

Skaden på Fevik Veveri A/S var total.

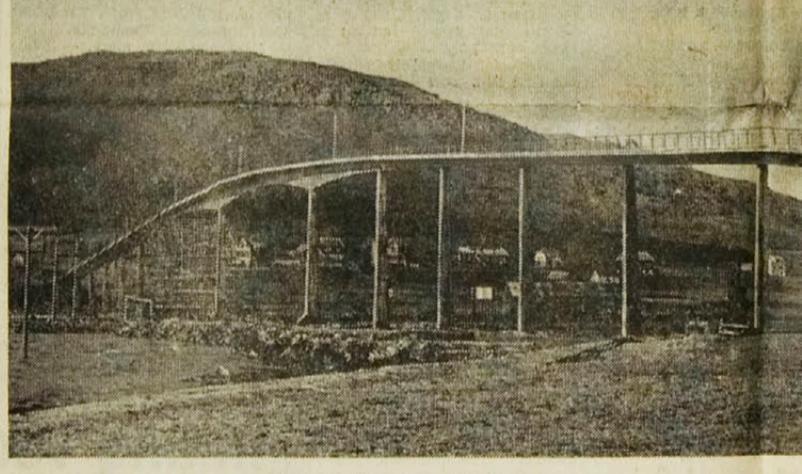
Man regner med at verdier for nærmere 2 mill. kr. gikk opp i flammer da silkeveveriet på Fevik brente ned like for påske. Bedriften eies av konsulentfirmaet H. K. Hygen & Co., Oslo, og har vært i drift siden 1951. Maskinparken besto av 32 helautomatiske Draper vevstoler og et automatisk spoleanlegg. Den vesentlige delen av produksjonen var syntetiske stoffer, og kapasiteten lå på 7000 meter pr. uke. Man tror nå at årsaken til brannen var overleddning i en elektrisk vifte på loftet. Eier-

ne har bestemt at bedriften skal bygges opp igjen, kanskje med noe større kapasitet. Fjære kommune vil gjøre for veveriet flyttet siden det nå ligger i et typisk boligstrøk på Øvre Fevik. Det nye stedet som kommunens kontorsjef har antydet er Haslataangen, hvor A/S Batservice har sin plastbåtfabrikk.

Pa grunn av den nokså gjennomførte automasjon var bare 4 menn og 4 kvinner i arbeid ved bedriften. Veveriet var avbruddsforsikret.

Det siste kan undertegnede bevitne er godt gjort. For i hele det nærmeste norske Winnipeg så jeg ikke en bakke der dagene jeg var der, bortsett fra trappetrinnene opp til Hotel Fort Garry, — men jeg følte kuldegradene.

De var mange. Og de var særdeles kalde. T. Baalsrud.

Den nye broen over Nore Vaulen.

Aktivt fiskeridistrikt på Sunnmøre bindes sammen av utstrakt vei- og bronett

Det var en stor dag for arkipelet i Ytre Søre Sunnmøre da hybroen over Nore Vaulen ble åpnet for trafikk lordag. Broen er spent over et fartslep i kysttrafikken, og broen over det tilsvarende fartslep lønnenfor, Søre Vaulen, vil stå ferdig inn under jul. Broene binder store og folkerike øyer sammen til ett trafikk-område. Nå blir det bare den øy som ligger ytterst mot havet, fugleøya Runde, som ikke har broforbindelse med kommunens rett i Herøy, Fosnavåg. På lengre sikt vil man binde dette øysamfunnet sammen med øyene lengre inne, slik at kommunene Herøy, Ulstein, Hareid og deler av Sande samles i ett veinett. Det vil si at en befolkning på mer enn 20 000 innbyggere får innbyrdes veiforbindelser.

Fiske og skipsfart

Allerede med broforbindelsen over Nore Vaulen er det tatt et langt skritt mot større samling i Herøy kommune. Det er den driftige øy Remøylandet som nå har fått veiforbindelse med Bergsøy hvor kommunensenter Fosnavåg ligger. Fosnavåg er et handelsfartøye, lastebåten «Kings Star». Når broforbindelsen er fullført, skyldes det i første omgang økonomin i inn- og utlandet. Men broforbindelsen er et teknisk og geografisk?

Vi begynner å få broer over trafikkerte fartsleper på kysten, så broene over «Vaulane» betegner ikke noe nytt. Men når det skjer for å skape innre kontakt i en kystkommune uten å skape forbindelse til fastlandet, er det tekniske noe utenfor det man er vant til. Slike broer vil man nok etter hvert få flere av nettopp i kampen for å bevare bosettingen i øyområdene på vår lange kyst.

Værhardt arbeidssted

Allerede med broforbindelsen

Canada - -

(Forts. fra s. 3)

enn de fleste andre og begge land har den samme oppfatning og vet at prosenten av redde sykner for så å si hvert minut de sårede ikke kommer fram til behandling. På dette felt må vi fullkomme gjøre oss — om mulig — og dele av hverandres erfaringer om og om igjen.

Et spørsmål til Dem som nettopp kanadisk offiser: Deres militære «kampforhold» kan ofte ligne Norges og det kan også den kanadiske soldat antagelig. Men den kanadiske soldat er også svært nær den amerikanske livsform i 1980–2000 som kan komme til å bygge helt opp holdet på bruk av gasspedalen, tror De at den kanadiske soldat om noen artier vil klare en kampkjennsing som den man kan få ved artisk krigføring?

Spørsmålet er dessverre kanskje på sin plass, det kan ethvert som bilen blir dagliglivets salts bli et problem å flytte tropper på deres ben. Men vi kommer ikke vekk fra at ethvert forvarer består av enkeltpersoner, og disse enkeltpersoner må både fysisk og mentalt være i den tilstand og treninng at de kan klare en påkjenning. Vi er oppmerksom på det problemet, velstandstilværelsen gjør oss mindre skikket enten mer huggere i urskogen våre var det i forrige århundre og vi kan vel alt nā si at den kanadiske soldat er bedre «fodd» enn os andre. Fettlaget rundt buken kan komme der før man vet ordet av det, og den formen for velstand kan være farlig nok. Vi får samarbeide om å lage fysisk treninng for våre nasjoner, selv kan jeg kanskje glede noen ved å fortelle at jeg har vært ute på ski for i dag, halvannen time.

Det siste kan undertegnede bevitne er godt gjort. For i hele det nærmeste norske Winnipeg så jeg ikke en bakke der dagene jeg var der, bortsett fra trappetrinnene opp til Hotel Fort Garry, — men jeg følte kuldegradene.

Det er mange. Og de var særdeles kalde. T. Baalsrud.

Folks rettsoppfatning er ikke alltid i overensstemmelse med lover til enhver tid. Dette husker vi godt fra krigenes dager. Nå for tiden bevises det pengen til det mest vanvittige, kommunale pampebygg, skoleslott, rislende vann og utsmykninger, etc., etc., hundrevis av millioner av kroner kastes ut «av vinduet» — våre skattekammer. Selv om overskriftene er langt større enn de burde ha vært, blir ingen straffet. Det er ellers ikke grenser for hva som kan gjøres uten straff. Hvis en stakkar stjeler 100 kroner, blir han satt inn. Tenk på hvor mange kommunale og statlige pamper som også burde ha vært straffet — etter svært mange meninger. Alt misbruk av offentlige midler burde ha vært underlagt straffeloven og loven burde være håndhevet strengt.

Dette at det blir unndratt beløp fra beskatning har vi hørt om i alle år, og i alle år er det de samme spøkselene som går igjen. Nemlig som Eklund sier, de selvstendig næringsdrivende, og de som driver i jordbruk, skogbruk, fiske og pelsdyravl. Det er synd at ikke Eklund også nevner at det er disse som skaffer de fleste arbeidsplassene i landet og er skyld i at alt sviver og går.

I dagens Norge er det ikke bare disse i tilfelle som forsøker seg. Tenk på hvor mange håndverkere, i alle kategorier, som tar jobber «på sitt». Alltid er det da snakk om, jeg tar jobben, men — skattefritt.

Jeg er sikker på at disse mennesker også, tilross for at de er skattesnytere, trost det er forretningsfolkenes som er det og ikke dem selv. Det er også slik med lognere, sier man dem ofte nok — trost dem det... .

Mange mennesker syr for andre «på sitt», kunstnerne selger malerier «på sitt», noen lever «på sitt», ja tittusener driver litt på sitt — også i Rådhusstrøket. Om en unndrar seg kr. 100 eller kr. 10 000 skattesnyter er man i alle fall. Jeg vil si det er naturlig å være det for dem som kan. Jeg forstår dem så godt, så godt.

Folk i dag er opplyste og burde skjonne at det misbruk det offentlige fører seg, ofte faktisk burde være å se på som kriminel. Det kjempevesget som skal fylles er alfor stort som det er. Samme hva som betales inn, det strekker ikke til. De offentlige gjør ikke forsøk på å avhjelpe denne situasjon. Forst og fremst ber myndighetene vise måtehold. Da vil rettsbevisstheten i folket vokse.

Det burde startes opp en forening i hver kommune «Forening for bokjempelse av misbruk av offentlige midler».

Var slike foreninger blitt startet opp, ville folk etter at opplysningsene var blitt skaffet til veilettet hvor ikke være skattesnytere blir forfalt.

De som er skyld i denne «uthuling» i dag, er det offentlige. Det er ikke i stat og kommune ansatt 272 000 mennesker, bare lønnsbudsjettet til disse utgjør 6,4 milliarder kroner. Stortingsrepresentantene ønsket med et lønnstillegg på kr. 13 000, — tenke seg til et lønnstillegg som er bortimot like stort som gjennomsnittsninntekten i landet.

(Vennligst send meg honorar for denne artikkelen, men skattefritt.) Asker, 7. januar 1967.

Wilh. R. Ovind.

ter ved siden av USA, Sovjet og Storbritannia. Redoutable fikk et deplassert i 1970, mar. 1970, og ble senest i 1975.

Cherbourg (NTB-Reut) Frank-

Leting etter savnede fiskere innstillet

(Forts. fra s. 4)

Thorshavn, 28. mars (NTB's korrespondent) — Den omfattende letingen etter fire færøyske fiskere som søndag drepte vekk på en gummiflate fra tråleren «Nolsøyar Pall» ble innstilt tirsdag kveld da marktet falt på.

De norske fiskekuttere «Leif Aarsæth» og «Dreisund» forurenser kom til Island mangler vermskog. Innimellom kommer så plutselig mildværspериодer som før alle er til å flokke over med voldsomt ildgang. Veien blir revet bort, broene brytes ned og bøndene må re ut i fjellet.

Aldri så galt at det ikke er godt for noe. Etter slik en vinter kommer helse en riktig god sommer og vi får håpe at det slår til.

For aldri har hotellene mottatt så mange bestillinger som for kommende turistsesongen. Island er for alvor blitt populært feriemål og utlendingene er for lengst i ferd med å sprengte hotelleskifte.

Ellers er islandingene lite turistminded — sannsynligvis fordi sesongen er i korteste laget og fordi man der ikke kan gjøre så god forretning som ut på kontinentet der sesongen i alle fall strekker seg over 6–8 måneder.

Islandingene drar mest til utlandet i feriene — fordi de «sparer» så meget på det. Takket være kurset og tollen får man nemlig minst dobbelt så meget for pengene når man gjør innkjøpene ute. Enkeltes utenlandsreiser er derfor ikke annet enn en rene hamstringen.

Når rett skal være rett, er det imidlertid en personlig oppfatning at regjeringen Bjarni Benediktsson har bestått proven med glans, for det er sannlig ikke lett å styre en så liten nasjon der alle vil ha det godt, der alle vil ha sitt igjennom, der alle kjerner alle og der man er mer eller mindre dusbud med ministrene.

Politiske beslutninger vil mer eller mindre uvilkårlig bli formet etter visse personlige hensyn. Slik har det alltid vært i Island og slik vil det alltid bli. Hensynet skifter bare med de partier som til enhver tid sitter ved roret.

MWL.

Påskebrev fra Island

(Forts. fra s. 4)

har vi vært spart for både torndaler og fagre lovord.

Fremskriftspartiet som er i posisjonen ikke — social-sosialistiske Parti (kommunistdominert), vil nå seke til tilpassen sin kurs til sistnevnte parti for å kunne danne en sterke front mot de nærværende regjeringspartiers (Selvstendighetspartiet og Arbeiderpartiets) kurs.

Opposisjonen vil at det offentlige skal få sterke kontroll med & overta mer av det private næringssliv. Dette og andre tiltak vil aldri få galt at det ikke er godt for noe. Etter slik en vinter kommer helse en riktig god sommer og vi får håpe at det slår til. For aldri har hotellene mottatt så mange bestillinger som for kommende turistsesongen. Island er for alvor blitt populært feriemål og utlendingene er for lengst i ferd med å sprengte hotelleskifte.

Eller er islandingene lite turistminded — sannsynligvis fordi sesongen er i korteste laget og fordi man der ikke kan gjøre så god forretning som ut på kontinentet der sesongen i alle fall strekker seg over 6–8 måneder.

Islandingene drar mest til utlandet i feriene — fordi de «sparer» så meget på det. Takket være kurset og tollen får man nemlig minst dobbelt så meget for pengene når man gjør innkjøpene ute. Enkeltes utenlandsreiser er derfor ikke annet enn en rene hamstringen.

Når rett skal være rett, er det imidlertid en personlig oppfatning at regjeringen Bjarni Benediktsson har bestått proven med glans, for det er sannlig ikke lett å styre en så liten nasjon der alle vil ha det godt, der alle vil ha sitt igjennom, der alle kjerner alle og der man er mer eller mindre dusbud med ministrene.

<p

DER TAGES SPIEGEL

PROGRAMMVORSCHAU

Fernsehen · Rundfunk
Theater · Kino

er Straße 87 / Fernseh-Sammelnummern / Bankkonten: Berliner Disconto-Kreditbank AG / Postscheckkonto, Telefon: 21451 / Abonnements-Card: die Post, 6,70 DM monatlich / höhere Gewalt / Anzeigenpreisliste Nr. 16 / Erfüllungsort und Gerichtsstand Berlin-Tempelhof

UNABHÄNGIGE BERLINER MORGENZEITUNG

Tel.-Nr. 13 83 31. Unsere Geschäftsstellen: Bl. 10 (Charlottenburg), Adenauerstrasse 7; Bl. 41 (Friedrichshain), Rheinstr. 62; Bl. 33 (Grunewald), Hohenzollernstrasse 94; Bl. 28 (Herrnsdorf), Heinestr. 37; Bl. 46 (Lankwitz), Leonorenstr. 71; Bl. 45 (Lichtenfelde), Baseler Str. 12; Bl. 65 (Müllerstr. 122 b); Bl. 21 (Moabit), Alt-Moabit 86 b; Bl. 44 (Neukölln), Karl-Marx-Str. 184; Bl. 52 (Reinickendorf), Scharoweburstr. 49; Bl. 30 (Schöneberg), Hohenstaufenstr. 25; Bl. 36, Dresdener Str. 16; Bl. 20 (Spandau), Markt 2/3; Bl. 41 (Steglitz), Schildhornstraße 65 und Albrechtstraße 118; Bl. 42 (Tempelhof), Te-Damm 2; Bl. 15, Kurfürstendamm 188; Bl. 39, Tautzstrasse 1; Bl. 30, Potsd. Str. 67; Bl. 31 (Wilmersdorf), Uhlandstr. 137; Bl. 37 (Zehlendorf), Bart. Str. 2.

Nr. 6692 / 23. JAHRGANG

BERLIN, DONNERSTAG, 14. SEPTEMBER 1967

25 Pf / Ausw. 30 Pf A 6622 A

Bundeskabinett legt 80-Milliarden-Etat vor

Rentenerhöhung um 8,1 Prozent, aber Beitrag der Rentner zur Krankenversicherung geplant

Von unserem Bonner Büro

wg. Bonn. Das Bundeskabinett hat am Mittwoch eine Reihe wichtiger Gesetzentwürfe gebilligt, die sich aus der mittelfristigen Finanzplanung ergeben. Es verabschiedete den Entwurf des Bundeshaushalts 1968 mit einem Ausgabenvolumen von 80,65 Milliarden DM und ein sogenanntes Finanzänderungsgesetz 1967, durch das mehr als 30 Gesetze geändert werden sollen. Mit Hilfe dieses Gesetzes sollen die Ausgabenverpflichtungen des Bundes so beschnitten werden, daß sie sich in die Finanzplanung einfügen.

Hierzu gehören auch Eingriffe auf sozialpolitischem Gebiet. So sollen die Rentner vom 1. Januar an vier Prozent der Rente als Krankenversicherungsbeitrag abführen. Trotzdem werden die Rentner mehr Geld als bisher erhalten, da das Bundeskabinett zugleich einer Erhöhung der Alttrenten um 8,1 Prozent und der Unfallrenten um 7,2 Prozent zugestimmt hat.

Die Regierungsvorlage, die noch der Zustimmung von Bundestag und Bundesrat bedarf, sieht vor, daß die Beiträge zur gesetzlichen Rentenversicherung am 1. Januar von 14 auf 15 Prozent des Einkommens erhöht werden. Alle Angestellten werden nach dieser Vorlage Pflichtmitglieder der gesetzlichen Altersversicherung, wenn sie keine angemessene Ersatzversicherung nachweisen. Bei Heilrat soll künftig die Erstattung der gezahlten Versicherungsbeiträge entfallen. Durch all diese Maßnahmen will die Regierung schon im nächsten Jahr 1,2 Milliarden DM bei den Zuschüssen an die Rentenversicherung einsparen. Darüber hinaus sehen die Beschlüsse der Bundesregierung eine Reihe von weiteren Maßnahmen auf anderen Gebieten vor:

I. Familien mit einem Monatseinkommen von mehr als 2000 DM sollen von 1968 an kein Kindergeld mehr erhalten. Bisher bekommen sie Kindergeld für das zweite und jedes weitere Kind, wenn mindestens drei Kinder in der Familie sind.

2. Der geplante Währungsausgleich für die Flüchtlinge aus der Zone unterbleibt vorläufig. Das gleiche gilt für die Verbesserung der Kriegsgefangenen-Entschädigung und für geplante Verbesserungen in der Haftlings- und Flüchtlingshilfe.

3. Die Kriegsopferrenten sollen, entgegen einem früheren Beschuß des Bundestages, nicht automatisch an die steigenden Lebenshaltungskosten angepaßt werden.

4. Die Zuschüsse zum Mutterschutz und zur gesetzlichen Krankenversicherung werden begrenzt.

Diese Maßnahmen sind in dem Finanzänderungsgesetz zusammengefaßt. Es soll unbedingt noch vor Weihnachten vom Bundestag beschlossen werden, damit die geplanten Maßnahmen pünktlich zum Jahreswechsel in Kraft treten können. Die Ausgabenkürzungen, die damit verbunden sind, belaufen sich insgesamt auf 2,1 Milliarden DM.

Fortsetzung Seite 2, Spalte 5

Ministerpräsidenten der Länder beraten über die Finanzreform

Grundsätzliche Einwände gegen die Einführung von Gemeinschaftsaufgaben

Bonn (dpa/UPI). Mit zweitägigen Beratungen über die Finanzreform haben am Mittwoch die Ministerpräsidenten der Länder in Bonn begonnen. Den Vorsitz führt der Regierende Bürgermeister Albertz. Der Aussprache liegt eine Vorlage der Bundesregierung zugrunde, in deren Mittelpunkt die Einführung von Gemeinschaftsaufgaben und die Steuerverteilung steht. In vorbereitenden Gesprächen haben die Länder zum Teil eigene Vorschläge unterbreitet, die sich insbesondere gegen die von der Bundesregierung vorgesehenen Gemeinschaftsaufgaben richten.

Der Konferenz liegt auch eine Experten-Empfehlung vor, die von der Bundesregierung vorgeschlagenen Gemeinschaftsaufgaben, die von Bund und Ländern gemeinsam erfüllt und finanziert werden sollen, als verfassungswidrig ablehnen. Nach Vorschlag der Bundesregierung sollten zu Gemeinschaftsaufgaben erklärt werden: die Wissenschaftsförderung, Bau und Ausbau von Hochschulen, Ausbau von Verkehrseinrichtungen in Ballungsgebieten, Förderung der Städte- und Dorferneuerung, Finanzierung von Krankenhäusern, Turn- und Sportstätten, Wohnungsbau und die Finanzierung von Strukturmaßnahmen in Wirtschaft und Landwirtschaft. Die Experten der Länder lehnten die Gemeinschaftsaufgaben mit der Begründung ab, die „Mischfinanzierung“ durch Bund und Länder

habe notwendigerweise eine „Mischverwaltung“ zur Folge, die nicht nur unrationell sei, sondern auch den Grundsatz der vertikalen Gewaltenteilung zwischen Bund und Ländern durchbreche und deshalb verfassungswidrig sei.

Die Experten regen statt dessen eine Diskussion über „ungeschriebene Bundeszuständigkeiten“ an, über die von Fall zu Fall zwischen dem Bund und den elf Ländern ein Verwaltungsabkommen geschlossen werden könnte. Außerdem könne der Bund im jetzigen Bereich der „konkurrierenden Gesetzgebungs-zuständigkeit“, in den vor allem wirtschaftliche Fragen fallen, durch Bundesgesetz sogenannte Förderungsaufgaben übernehmen, deren Verwaltung allerdings den Ländern überlassen bleiben müsse.

Der FDP-Abgeordnete Dorn forderte gestern die Ministerpräsidenten auf, „grünes Licht“ für eine zügige Finanz- und Steuerreform zu geben, die noch in dieser Legislaturperiode verabschiedet werden müsse. Dorn warnte zugleich davor, im Zuge der Finanzreform die Gesamtsteuerbelastung zu erhöhen.

Der Verband Deutscher Studentenschaften hat die Ministerpräsidenten aufgefordert, dem Regierungsvorschlag für die Gemeinschaftsaufgaben zuzustimmen. Er forderte zugleich eine Hochschul-Gesamtplanung, eine bessere Studienförderung und eine bundeseinheitliche Regelung der Ausbildungsförderung.

Islands Regierungschef in Berlin

Essen für Ministerpräsident Benediktsson im Schloß Charlottenburg

Islands Ministerpräsident Benediktsson im Schloß Charlottenburg während einer Stadtrundfahrt, die ihn auch an die Mauer führte.

Photo: Schinner

US-Teaři nicht mehr verärgert

Berlin (UPI). Der aus Rostock stammende 21-jährige amerikanische Staatsbürger Hans

Der erste Raketentest auf dem Mond

Die amerikanische Sonde Surveyor 5 zündete drei kleine Raketenmotoren

Pasadena (AP/UPI). Zum ersten Male in der Geschichte der Mondforschung ist in der Nacht zum Mittwoch auf dem Mond ein Raketentest unternommen worden. Auf einen Befehl amerikanischer Bodenstationen zündete die Mondsonde Surveyor 5 drei kleine Raketenmotoren, die eine halbe Sekunde lang arbeiteten.

Der Versuch sollte dazu dienen, die Folgen von Raketenstarts auf die Mondoberfläche festzustellen, um daraus Rückschlüsse für die Starts künftiger Astronauten auf den Mond zu ziehen zu können.

Während der Zündung der Triebwerke photographierten Kameras die Mondoberfläche. Erst wenn diese Aufnahmen in Pasadena vorliegen, kann über das Ergebnis des Versuchs etwas ausgesagt werden. Der Test war besonders risikoreich, weil Surveyor 5 an einem Hang gelandet ist und durch den Schub der kleinen Triebwerke hätte umgestürzt werden können.

Die Sonde hat inzwischen weitere Photos zur Erde gefeuert, die ebenfalls von ausgezeichneter Qualität waren. Auch das kleine Laboratorium setzte auf dem Mond seine Analysen fort.

Kosmos 176

Moskau (UPI). Die Sowjetunion hat am Mittwoch den 176. Satelliten der Kosmos-Serie gestartet. Der Satellit umkreist die Erde in einem Abstand zwischen 206 und 158 Kilometern.

5. Bundesliga-Spieltag Nürnberg blieb vorn

Tsp. Nürnberg. Fast 300 000 Zuschauer sorgten an einem Mittwoch-Spieltag dieser Saison für eine mächtige Kulisse der gestrigen Fußball-Bundesligaspiele unter Flutlicht. In Nürnberg, Dortmund, Duisburg und Aachen gab es ausverkaufte Stadien. Der 1. FC Nürnberg behauptete die Tabellenspitze. Die Ergebnisse:

Alemania Aachen—Hamburger SV 2:0 (1:0)
Werder Bremen—München 1860 2:2 (2:2)
Bayern München—Karlsruher SC 3:0 (1:0)
VfB Stuttgart—Schalke 04 2:0 (0:0)
Borussia Dortmund—1. FC Köln 2:0 (1:0)
MSV Duisburg—Eintracht Frankfurt 0:1 (0:0)
1. FC Nürnberg—Bor. M'chengladb. 1:0 (0:0)
Hannover 96—Borussia Neunkirchen 2:0 (1:0)
1. FC Kaisersl.—Eintr. Braunschw. 2:1 (1:0)

(Vgl. Sport)

Unsere Meinung:

Was nicht geplant ist

Gz. Die gestern vom Bundeskabinett vorgelegten Finanzgesetze sind Ausführungsgesetze zur mittelfristigen Finanzplanung, zu der sich die Regierung schon in der vergangenen Woche das grundsätzliche Ja des Bundesrates geholt hat. Sie sind somit — was ein Fortschritt ist — Bestandteil eines mehrere Jahre umfassenden Konzepts. Es mag manchen Interessen schon zu weit gehen, aber in Wirklichkeit läßt es doch eher den Mut zu großen Entschlüssen und Reformen vermissen, den angeblich nur eine Große Koalition aufzubringen vermögen. Denn weder auf dem weiten Feld der Subventionen ist man den Problemen wirklich zu Leibe gegangen, noch können die vorgesehenen Maßnahmen auf dem Gebiet der Renten- und Krankenversicherung grundlegende Reformen entbehren machen. Auch in der Verteidigungspolitik fehlt es noch am Konzept, und wenn man die wichtigsten Ausgabenpositionen des neuen Haushalts vergleicht, wird man von den vielberedeten „neuen Prioritäten“ nicht viel wiederfinden.

Vor diesem Hintergrund eines finanziellen Immobilismus, den auch eine mehrjährige Planung nicht aufzuheben vermag, müssen die Beratungen gesehen werden, die gestern in Bonn von den Ministerpräsidenten der Länder über die Große Finanzreform begonnen wurden. Das zeitliche Zusammentreffen dieser Konferenz mit den Kabinettsbeschlüssen macht es geradezu exemplarisch, wie unberechtigt die Hoffnung wäre, daß künftig auch noch der Bund als reicher Geldgeber für die als Gemeinschaftsaufgaben deklarierten vorrangigen Projekte herangezogen werden könnte. Tatsächlich könnte er, wenn er bei seiner Ausgabenplanung bleibt, den Ländern nur geben, was er ihnen zuvor im Wege einer Neuverteilung der Steuern genommen hat. Diese Einsicht scheint nunmehr auch im Gremium der Ministerpräsidenten vorherrschend zu sein. Die Empfehlung einer Expertenkommission, die gesamte Institution der Gemeinschaftsaufgaben schon aus verfassungsrechtlichen Gründen fallenzulassen, deutet jedenfalls in diese Richtung.

Sollten sich die Ministerpräsidenten, wie zu hoffen ist, diesen Standpunkt zu eignen machen, so würde freilich ein Bund-Länder-Konflikt bevor, der zu einer Verzögerung der Finanzreform führen könnte. Aber so unglaublich das Bonner Argument ist, daß nur durch eine Vermischung der finanziellen und politischen Verantwortungen eine Bewältigung dieser Aufgaben möglich sei, so wenig würde eine feste Haltung der Länder bedeuten müssen, daß die Reform bis zur nächsten Wahl nicht zu verwirklichen ist. Eine gute Lösung ist hier wichtiger als eine allzu schnelle. Die Eile des Finanzministers Strauß muß keinesfalls nur finanzpolitische Gründe haben.

Schüsse im Himalaja

Bn. Bei den Kämpfen, die seit Montag am Himalaja-Paß in Sikkim zwischen rochinesischen und indischen Truppen entbrannten, handelt es sich um den schwersten Grenzkrieg seit dem indisch-chinesischen Himalaja-Krieg im Jahre 1962. Der massive Einsatz von schwerer Artillerie widerlegt auch die Vermutung, daß es hier nur um eine Reiberei örtlicher Grenzkommandeure gehe. Für Artillerie-Gefechte aus der Tiefe des Raumes bedarf es höherer Kommandostäbe. Wahrscheinlich werden die Drähte also in Peking gezogen — es sei denn, daß die Schwächung der Zentralgewalt und der innere Zerfall Rotchinas einen bisher im Westen nicht registrierten Grad erreicht hatten. Manches spricht dafür, daß Peking mit einem solchen künstlich inszenierten Zwischenfall von den inneren Vorgängen des Reiches der Mitte ablenken möchte, nicht zuletzt auch die phantastische rochinesische Version, Indien habe „unter dem Diktat des amerikanischen Imperialismus und des sowjetischen Revisionismus“ diese Kämpfe von langer Hand vorbereitet. Die Ursache für den Zwischenfall ist um so weniger örtlicher Natur, als nicht einmal die Chinesen die Grenze zwischen Sikkim und Tibet bisher angefochten haben. Allerdings sind die weltabgeschiedenen Himalaja-Fürstentümer, die in mehr oder minder enger Gemeinschaft mit Indien leben, seit der chinesischen Besetzung Tibets in den Brennpunkt militärischer Bedrohung gerückt. Hier befinden sich die Himalaja-Pässe, die als Einfallsstore nach Indien für die indische Verteidigung von großer Bedeutung sind. Sikkim, ein Fürstentum mit rund 161 000 Einwohnern, steht als Protektorat unter indischem Schutz. Der Maharadja von Sikkim, der mit einer jungen Amerikanerin verheiratet ist, wird seit langerem von Peking als Usurpator beschimpft, den das Volk davonjagen müsse. Chinesische Botschaften pflegen er unbeantwortet zu lassen, da Sikkim außenpolitisch von Indien vertreten wird. Der jetzige Grenzkrieg fällt mit einer Reise des Maharatads nach Neu-Delhi zusammen, und die rochinesischen Artilleriesalven bilden einen grimmigen Kontrast zu den Wünschen des Herrschers von Sikkim, das indische Protektorat zu lockern. Peking hat den indischen Vorschlag über einen Waffenstillstand und ein Treffen der Standortkommandeure bisher unbeantwortet gelassen. Dennoch deutet weder die propagandistische Behandlung noch die bisherige Vorgehensweise der Rotchinesen auf eine Aggression größerer Ausmaßes hin. Die Eile der RDP-Parteiführung ist deutlich zu erkennen.

Wilhelm Philipp befindet sich bereits in der Bundesrepublik und ist nicht auf einer Reise von Kopenhagen durch die DDR nach West-Berlin verschollen. Wie die amerikanischen Behörden in Berlin gestern mitteilten, hat zwischenzeitlich eine entsprechende Nachricht den Vater des 21-jährigen erreicht. Philipp hatte sich zuletzt am 28. August gemeldet. Die Familie war 1949 aus der Zone in die USA ausgewandert.

folge Mieterhöhungen für Sozialwohnungen bis zu 50 Prozent zu erwarten seien, als falsch bezeichnet. Allerdings liege dem Parlament der Entwurf eines Gesetzes vor, wonach die bisher zinslos gegebenen oder ganz niedrig verzinsten Darlehen im älteren sozialen Wohnungsbau bis auf vier Prozent erhöht werden sollen. Die sich dadurch ergebenden Mieterhöhungen würden jedoch durch eine von den Ländern aufgestellte Tabelle begrenzt, die überwiegend Mieterhöhungen von weniger als 25 Prozent vorsehe. Unabhängig davon entfällt für 274 100 im Jahre 1957 öffentlich geforderte Wohnungen die übliche zehnjährige Grundsteuerbefreiung. Nach Angaben des Ministeriums müssen die Mieter dieser Sozialwohnungen mit einer Mieterhöhung zwischen 6 und 9 DM pro Monat rechnen.

Amerikanischer Dozent in Ost-Berlin festgenommen

Berlin (AP). Der 30-jährige Ronald Wiedenhoft aus Milwaukee, Dozent für Kunstgeschichte an der New Yorker Columbia-Universität, ist in der vergangenen Woche in Ost-Berlin von den Zonen-Behörden festgenommen worden. Wie der West-Berliner Rechtsanwalt Jürgen Stange, der häufig die Interessen von Personen aus dem Westen in der Zone wahrnimmt, erklärt, sind die Gründe der Festnahme und weitere Einzelheiten nicht bekannt. Ähnlich äußerten sich amtliche amerikanische Stellen.

Ebenso wenig kann sich Frau Wiedenhoft, die sich seit Mitte Juni mit ihren beiden Kindern in West-Berlin aufhält, das Verschwinden ihres Mannes erklären. Sie sagte gegenüber der amerikanischen Nachrichtenagentur AP, ihr Mann arbeite an einer Dissertation über die Berliner Architektur der dreißiger und zwanziger Jahre. Er sei im Zusammenhang mit dieser Arbeit am Dienstag der vergangenen Woche allein nach Ost-Berlin gefahren und nicht zurückgekommen.

US-Teaři nicht mehr verärgert

Berlin (UPI). Der aus Rostock stammende 21-jährige amerikanische Staatsbürger Hans

Ärzte erwägen Operation des Papstes

Vatikanstadt (dpa). Die Möglichkeit einer Operation des Papstes ist am Mittwoch erstmals von den Ärzten erwogen worden. In einem Kommuniqué über den Gesundheitszustand erklärte der Leibarzt des Papstes, Professor Fontana, und die beiden Chirurgen Professor Valdoni und Maria Arduini nach einer gemeinsamen Untersuchung Papst Pauls am Mittwochvormittag, daß sich die Blasen- und Nierenbeckenentzündung des Patienten beträchtlich gebessert habe und man mit der bisherigen Therapie fortfahren wolle, da man sich jedoch vorbehale, in eine vollständige Heilung herbeizuführen, eventuell einen chirurgischen Eingriff vorzunehmen.

Mehr Geld für neun Millionen Rentner!

Mehr Geld für neun Millionen Altrentner — das wurde gestern im Bundeskabinett beschlossen. 8,1 Prozent soll diese Erhöhung betragen. Aber: Zugleich werden die Rentner mit vier Prozent ihres neuen Rentenbetrages zur Beteiligung an ihrer Krankenversicherung herangezogen. Außerdem beschloß das Kabinett einschneidende Sparmaßnahmen. Durch sie soll der Etat endgültig ausgeglichen werden.

Der Beschuß, die Rentner an den Kosten ihrer Krankenversicherung zu beteiligen, sei der Regierung nicht leichtgefallen, wurde erklärt. Auch in Zukunft werde jedoch der überwiegende Teil der Krankheitskosten der Rentner von der arbeitenden Generation getragen.

So sieht diese Rechnung aus: 3,5 Milliarden Mark werden im nächsten Jahr an Aufwendungen der sozialen Krankenkassen für die Rentner benötigt. Die jetzt verfügte vierprozen-

tige Selbstbeteiligung der Rentner wird nur 917 Millionen einbringen. Den Rest tragen die Arbeitenden über ihre Krankenversicherung.

Rentenerhöhung und Selbstbeteiligung — so sieht das an einem Beispiel aus: Eine monatliche Rente von 500 Mark erhöht sich um 8,1 Prozent auf 540,50 Mark. Gleichzeitig werden jedoch von dem neuen Betrag vier Prozent für die Beteiligung an der Krankenkasse abgezogen. So ergibt sich der

endgültige Betrag von 518,90 Mark.

Die finanzielle Gesamtlast der gestern im Kabinett beschlossenen Rentenerhöhung beträgt für das nächste Jahr 2,32 Milliarden Mark. Aus diesem Grund müssen die Versicherungsbeiträge der arbeitenden Generation steigen: Von 14 auf 15 Prozent im nächsten Jahr, auf 16 Prozent 1969 und auf 17 Prozent 1970.

Nur so kann der gefürchtete „Rentenberg“ abgetragen werden: Die Tatsache nämlich, daß in den siebziger Jahren, die Zahl der Rentner unverhältnismäßig groß sein wird — während die durch den Krieg dezimierten Jahrgänge und die geburtenschwachen Jahrgänge von Kriegs- und Nachkriegszeit in der Produktion stehen.

Um den Ausgleich des Haushalts herbeizuführen, müssen durch das gestern beschlossene Finanzänderungsgesetz über 30 Gesetze geändert werden. Hier einige der wichtigsten Veränderungen:

• Alle Angestellten, auch wenn

sie über 1800 Mark monatlich verdienen, werden versicherungspflichtig. Ausnahmen: Nachweis einer mindestens gleich hohen Lebensversicherung oder über 50 Jahre alt.

• Frauen erhalten künftig bei Heirat keine gezahlten Beitragsteile mehr zurück.

• Beim Kindergeld wird auch für Familien mit mehr als drei Kindern eine Einkommensgrenze von 24 000 Mark jährlich eingeführt.

• Die Kriegsopfer-Versorgung und die Kriegsfolgen-Gesetzgebung können nicht verbessert werden.

Geld wird außerdem in zahlreichen Ressorts der Regierung eingestrichen. Mit 1,418 Milliarden Mark sind die Einsparungen im Verteidigungsetat zahlenmäßig am größten. Alle Einsparungen insgesamt werden für 1968 über fünf Milliarden Mark ergeben. Damit wird der Bundeshaushalt ausgeglichen. Er übersteigt zum erstenmal in der 18-jährigen Geschichte der Bundesrepublik die 80-Milliarden-Grenze. P. R.

Kairo, 14. Sept. dpa/AP/UPI
Die Kairo-Zeitung „Al Ahram“ veröffentlichte gestern Einzelheiten über den Putschplan von Feldmarschall Amer. Die bisherigen Ermittlungen ergaben: Amer und seine Verbündeten wollten nicht unbedingt Präsident Nas-

Amer wollte Kairo mit Panzern stürmen

ser stürzen. Aber die Putschisten planten eine neue Regierung und die Bildung eines Revolutionsrates.

Mit einer Panzerbrigade wollte Amer auf Kairo vorrücken. Gleichzeitig sollten Militärpolizei und der Geheimdienst alle strategisch wichtigen Punkte in Kairo besetzen. Die Luftwaffe hätte Nasser den Gehorsam verweigert.

KEIN UNBEKANNTER für Berlin ist der Isländische Ministerpräsident Benediktsson. Denn viele Jahre seiner Jugend verbrachte er in unserer Stadt. Auf dem Flughafen Tempelhof wurde Benediktsson (rechts) gestern von Bürgermeister Strick begrüßt. Ein abwechslungsreiches Programm hatte der Gast aus dem hohen Norden gestern zu bewältigen. Der heutige Höhepunkt: Eintragung ins Goldene Buch. Am Nachmittag Weiterflug nach Hamburg.

Chefredakteur: Malte-Till Kogge (abw.)
Stellvertretender Chefredakteur: C. W. Caro. Verantwortlich für den Inhalt: Politik: W. Sikorski; Lokales: G. Mücke; Allgemeines: H. Lukasz; Sport: H. Hilb; Romane, Serien: K. Höller; Produktion: U. Zioch, Anzeigen: G. Miethke (alle Berlin). Bonner Büro: H. O. Bolesch, K. H. Kirchner. — Verlag, Redaktion, Anzeigen und Vertrieb: Ullstein GmbH, Berlin 61, Kochstraße 50. Druck: Axel Springer & Sohn, Berlin. Tel.: 61 08 1; Fernschreiber: 01-83 508 / 01-84 565.

Verlagsleitung: Hans-Peter Scherer

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssona

Politik – ganz kurz

Schwere Vorwürfe

BONN — Der Deutsche Gewerkschaftsbund (DGB) forderte gestern die Bundesregierung auf, die Tätigkeit der griechischen Botschaft in Bonn zu überprüfen. Der Botschaft wurde vorgeworfen, sie setze griechische Gastarbeiter unter Druck.

Vietnam-Schlacht

SAIGON — Eine schwere Artillerieschlacht entbrannte gestern zwischen Nordvietnamesen und US-Soldaten in der Pufferzone zwischen beiden Teilen Vietnams. Mit einem Bombenhagel aus US-Flugzeugen konnte der Angriff abgewehrt werden.

Voller Reiseerfolg

PARIS — Der französische Präsident de Gaulle hält seine Polen-Reise für einen vollen Erfolg. Das ist das Ergebnis eines Reiseberichts, den der General gestern vor dem französischen Ministerrat abgab.

Artillerie-Duelle

NEU-DELHI — Nach zwölfständiger Waffenruhe lieferten sich gestern indische und rottchinesische Soldaten am Nathula-Paß erneut dreistündige Artillerie- und Granatwerferduelle. Die Zivilbevölkerung im Kampfgebiet soll evakuiert werden.

Sowjets im Jemen?

AMARA — Rund 500 sowjetische Militärs sollen im Jemen eingetroffen sein. Es soll sich um Spezialisten für Panzer, Artillerie und Granatwerfer handeln. Das geht aus Aussagen von republikanischen Offizieren hervor, die zu den königstreuen Truppen überliefert. Über den Hintergrund wird noch gerätselt. Möglicherweise wollen die Sowjets einen eigenen Militärstützpunkt errichten, um das republikanische Regime nach dem Abzug der Ägypter aktiv zu unterstützen.

Papst operiert?

ROM — Papst Paul VI. muß möglicherweise operiert werden. Das gaben gestern seine Ärzte bekannt. Der Papst leidet an einer Blasenerkrankung.

Neuer Krieg gefordert

BEIRUT — Im Irak gärt es. Der unglückliche Ausgang des Nahost-Krieges soll die Spannungen ausgelöst haben. Eine libanesische Zeitung berichtete über Demonstranten, die angeblich durch die Straßen von Bagdad ziehen und erneut einen Kampf gegen Israel fordern.

Kompromißbereit

WASHINGTON — Die Sowjets haben während der sowjetisch-amerikanischen Geheimverhandlungen in Genf eine Kompromißformel zum umstrittenen Kontrollparagraphen des Atomsperrvertrages vorgelegt. Der Vorschlag wird von US-Experten geprüft.

Gipfel mit U Thant

KINSHASA — UN-Generalsekretär U Thant traf gestern in der Kongo-Hauptstadt Kinshasa ein. Er nimmt an der Gipfelkonferenz der Organisation für afrikanische Einheit (OAU) teil.

Klaus Bär

Donnerstag, 14. Sept. 1967
Berlin 33 — Grunewald, Bismarckplatz 1
Fernruf 8 87 79 21

UNABHÄNGIGE ZEITUNG
FÜR DAS FREIE BERLIN

Nr. 214/22 20 Pf A 6656 A
(auswärts 25 Pf, Österreich 5 1,60, Italien 1,40)

„Club“ verteidigt
Spitzenposition
in der Bundesliga

Seite 6

Ab Januar höhere Renten - aber Krankenkassen-Beiträge

Hoher Guest aus Island

Berlin (pf-Eigenbericht) Zu einem zweitägigen Berlin-Besuch traf gestern der isländische Ministerpräsident Bjarni Benediktsson auf dem Flughafen Tempelhof ein. Nach der Begrüßung unternahm der hohe Guest eine Rundfahrt, die ihn auch zum Potsdamer Platz führte. Anschließend fand ein Empfang im Schloß Charlottenburg statt, wo Ministerpräsident Benediktsson ein politisches Gespräch mit Bürgermeister Heinz Striek führte.

Striek dankte ihm für seinen Einsatz in der deutschen Frage auf internationalem Konferenzen. Benediktsson zeigte sich beeindruckt vom Aufbau Berlins. Die Mauer nannte er ein Symbol für die Niederlage derer, die sie bauen ließen. Heute zeichnet sich der Ministerpräsident in das Goldene Buch der Stadt im Rathaus Schöneberg ein.

Striek dankte ihm für seinen Einsatz in der deutschen Frage auf internationalem Konferenzen. Benediktsson zeigte sich beeindruckt vom Aufbau Berlins. Die Mauer nannte er ein Symbol für die Niederlage derer, die sie bauen ließen. Heute zeichnet sich der Ministerpräsident in das Goldene Buch der Stadt im Rathaus Schöneberg ein.

Die Fahrt durch Berlin führte den isländischen Ministerpräsidenten Benediktsson (Mitte) und seine Gattin Sigríður auch an die Sperrmauer. Unser dpa-UPI-Bild zeigt die isländischen Gäste vor der „modernen Grenze“ am Potsdamer Platz.

Werden Autos teurer?

Seite 13

Weyer bleibt in Düsseldorf

Unna (dpa)

In einem Gespräch mit einem dpa-Korrespondenten bestätigte gestern der nordrhein-westfälische Innenminister und FDP-Landesvorsitzende Willi Weyer, daß er nicht Bundesvorsitzender der FDP werden will. Weyer sagte, er habe sich entschieden, seine Ämter in Nordrhein-Westfalen weiterzuführen.

Der Minister ließ es aber offen, ob er seinen früheren Entschluß wieder rückgängig macht, das Amt als stellvertretender FDP-Bundesvorsitzender niederzulegen.

Von der heutigen Bundesvorstandssitzung der FDP erwartet Weyer die Entscheidung über die künftige Führungsspitze seiner Partei.

Zweideutiger Vorschlag

Washington (dpa)

Für die Inspektions- und Kontrollbestimmungen des angestrebten Atomsperrvertrages hat die Sowjetunion in der vergangenen Woche bei den sowjetisch-amerikanischen Geheimhandlungen in Genf eine Kompromißformel vorgelegt. Amerikanische Regierungsbeamte deuteten gestern jedoch in Washington an, daß einzelne Teile dieses Vorschlags offenbar so zweideutig und unbestimmt gehalten seien, daß sich auch amerikanische Abrüstungssachverständige bisher über die Konsequenzen des sowjetischen Vorschlags noch nicht recht im klaren seien. Die USA hätten sich daher gegenüber Moskau noch in keiner Weise festgelegt.

In unterrichteten Kreisen Washingtons wird angenommen, daß der sowjetische Kompromißvorschlag die Einschaltung der Europäischen Atomgemeinschaft in den praktischen Inspektionsprozeß zwar vorsehe, wobei aber die Internationale Atomenergiebehörde in Wien die Oberhoheit behalten müßte. Die Kompromißformel der Sowjets wird von amerikanischen Sachverständigen weiter geplädiert.

Der lange Lulatsch
glaubt, er träumt,
weil unter ihm
jetzt alles schläumt.
Ihr denkt wohl auch, der Vogel
spinn,
nee, nee, die Seifenschau beginnt.

LUFTHANSA LACHELT IN BERLIN. — Zwanzig scharmane Lufthansa-Stewardessen weilen seit dem 10. September in Berlin, um die Teilnehmer aus Europa und Übersee auf dem internationalen Kongreß der Betriebsjournalistik zu betreuen. Die jungen Damen können sich insgesamt in vierzehn verschiedenen Sprachen verständigen. Die Berliner selbst sehen zum erstenmal eine so große Anzahl von Lufthansa-Stewardessen über ihren Kurfürstendamm schlendern.

Wieder Mord in Stuttgart

Stuttgart (AP/dpa)

Der 29jährige Exilkroate Marejan Simundic ist vermutlich einem politischen Verbrechen zum Opfer gefallen. Er wurde gestern früh in der Nähe von Stuttgart-Weilimdorf in seinem Pkw erschossen aufgefunden. Der Körper des Toten wies nach Mitteilung der Kriminalpolizei mindestens fünf Einschüsse auf.

„Politische Motive für das Verbrechen sind nicht auszuschließen“, erklärte weiter die Polizei, da es sich bei Simundic um ein aktives Mitglied der radikalen antikommunistischen exilkroatischen Organisation KRB (Kroatische Revolutionäre Bruderschaft) handelt.

Der 29jährige wohnte in Stuttgart und war in dem Prozeß gegen den Jugoslawen Goreta aufgefallen, der am 30. August 1966 den jugoslawischen Konsulsangestellten Milovanovic erschossen hatte. Goreta war am 21. April dieses Jahres zu acht Jahren Zuchthaus verurteilt worden. Simundic hatte in der Verhandlung nicht als Zeuge ausgesagt, war aber in den Gängen des Gerichts als „Volksredner für kroatische Belange“ hervorgetreten.

Dieser Mord ist der dritte innerhalb weniger Wochen in Stuttgart. Am 29. August wurde in einem Stuttgarter Blindenheim eine 24jährige jugoslawische Küchenhilfe von ihrem deutschen Freund in ihrem Bett erwürgt; in der Nacht zum 5. September erstach ein Maler eine 46jährige Frau.

Operation des Papstes erwogen

Vatikanstadt (AP)

Die fieberhafte Nieren- und Blasenkrankung von Papst Paul VI. ist durch eine Vergrößerung der Prostata ausgelöst worden, die möglicherweise operativ behoben werden muß. Dies verlautete gestern aus vatikanischen Kreisen. Drei Ärzte, die den Papst gestern untersucht haben, teilten in einem Gutachten mit, daß sich der Zustand des Papstes bemerkenswert gebessert habe und die derzeitige Behandlung des Leidens fortgesetzt werde; möglicherweise ist jedoch eine Operation notwendig, um das Leid vollständig zu verhindern.

BJARNI BENEDIKTSSON, der 58 Jahre alte isländische Ministerpräsident (links), dankte in deutsch am Dienstag bei seiner Ankunft auf dem Köln-Bonner Flughafen Wahn für die Einladung der Bundesregierung, die er als ein neues Zeichen der alten Freundschaft des deutschen Volkes zum isländischen Volk wertete. Bundeskanzler Kiesinger hieß den Gast willkommen.

Foto dpa

Benediktsson bei Kiesinger

Islands Ministerpräsident bemüht sich um engere Verbindung zur EWG

g-n. BONN, 12. September. Der isländische Ministerpräsident Bjarni Benediktsson ist am Dienstag aus London in Bonn eingetroffen. Obwohl sich seine Ankunft wegen einer Magenerkrankung um einen Tag verzögert hatte, wird das Reiseprogramm Benediktssons, der nach Bonn die Städte Köln, Berlin und Hamburg besuchen will, nicht verkürzt, sondern nur gedrängt. Am Dienstagnachmittag führte Benediktsson Gespräche mit Bundeskanzler Kiesinger und Staatssekretär Schütz, der den Außenminister vertrat. Der Bundeskanzler unterrichtete ihn über die Grundlinien der Deutschland-Politik. Schütz informierte den Gast besonders über die Ostpolitik. Benediktsson erörterte die Beziehungen Islands zur Eta und zur EWG.

Island bemüht sich um eine Aufnahme in die Eta und zugleich um engere Verbindung zur EWG. Sein Interesse gilt der ungehinderten Einführung von Fischereiprodukten. In diesen Gesprächen spielt auch das isländische Verlangen nach einer Anerkennung der Zwölf-Meilen-Zone als Hoheitsgewässer eine Rolle. In dem Fischereistreit zwischen Island und Großbritannien hatte sich die Bundesrepublik zurückgehalten und war später dem isländisch-britischen Abkommen über die Fischereirechte beigetreten. Die deutsch-islandischen Beziehungen hatten diese Auseinandersetzungen unbeschadet überstanden.

So werden denn die gesamten deutsch-islandischen Beziehungen als verhältnismäßig problemlos geschildert. In Bonn wurde lediglich vermutet, daß Benediktsson

sich um die Landerechte für die staatliche isländische Fluggesellschaft „Flugfelag“ in Frankfurt bemühe. Grundsätzlich ist die Bundesregierung dazu bereit, aber sie möchte die „Zuladung“ kontingentieren. Die in der Iata zusammengeschlossenen Fluggesellschaften fürchten nämlich, daß sich die „Flugfelag“ sonst zu einem Zubringerdienst für die freie isländische Fluggesellschaft „Loftleidir“ entwickeln könnte, die die Iata-Luftlinien im Nordatlantik-Verkehr unterbietet.

Malawi nicht vertreten

Kinshasa, 12. September (UPI). Die vierte Konferenz der Organisation für die Einheit Afrikas (OAU) hat am Dienstag in Kinshasa mit der ersten Arbeitstagung begonnen. Die Konferenz der Außenminister hatte in der vergangenen Woche in der kongolesischen Hauptstadt 35 Empfehlungen an die Delegierten der Gipfelkonferenz ausgearbeitet. Im Vordergrund der Beratungen steht die Bemühung, den afrikanischen Kontinent von den Resten der Kolonialherrschaft zu befreien.

Von den 38 Mitgliedstaaten der OAU ist lediglich Malawi nicht auf der Konferenz vertreten. Wie die Südafrikanische Regierung am Montag mitteilte, will Malawi den politischen Kurs der CAU verlassen und mit Südafrika diplomatische Beziehungen aufnehmen.

Zum Vorsitzenden der Konferenz wurde der kongolesische Staatspräsident Mobutu gewählt.

Ausweitung des Partisanenkrieges in Südafrika

Drohungen der Regierung in Pretoria / Panzer und Hubschrauber nach Rhodesien / Prozeß gegen 37 Terroristen

JOHANNESBURG, 12. September (dpa). Südafrika bereitet einen militärischen Gegenschlag gegen die von schwarzafrikanischen Staaten geforderte Untergrundfreiheit vor. Bemerkenswert ist dabei, daß diese Offensive mit der Konferenz der Organisation für afrikanische Einheit (OAU) in der kongolesischen Hauptstadt Kinshasa zusammenfällt.

Während am Montag in Pretoria der erste „Terroristen-Prozeß“ gegen 37 Ovambos aus Südwestafrika eröffnet wurde, hatten, wie bereits kurz gemeldet, Panzerfahrzeuge der südafrikanischen Polizei am vergangenen Wochenende die rhodesische Grenze überschritten. Gleichzeitig landeten Luftstreitkräfte der südafrikanischen Polizei auf dem rhodesischen Militärflugplatz von Thornhill. Die zum Mannschaftstransport geeigneten Hubschrauber waren kurzlich von Frankreich geliefert worden.

Länder, die Terroristen für Südafrika ausbilden, sollten ihre Situation genau überdenken.“ Diese Warnung — wenn nicht Drohung — des südafrikanischen Verteidigungsministers Botha war am Wochenende offensichtlich in erster Linie an die Adresse Sambias gerichtet, das Ausgangsland zweier Partisanenorganisationen ist: der gegen Südwestafrika gerichteten Südwestafrikanischen Volksorganisation (Swapo) und des gegen Südafrika operierenden Afrikanischen Nationalkongresses (ANC).

Schon vorher hatte der südafrikanische Ministerpräsident Vorster angekündigt, sein Land werde die Terroristen bekämpfen, „wo immer es ihm gestattet werde“. Das eröffnet die Perspektive einer gemeinsamen Aktion Südafrikas, Rhodesiens und Portugals gegen Partisanen. Tatsächlich erscheint es kaum denkbar, daß Südafrika an dem Riesenprojekt eines Sambesi-Staudam-

mes in Portugiesisch-Mozambique teilnimmt, wenn dieses Werk ohne weiteres durch Saboteure gefährdet werden könnte. Damit würde nach Sambia auch Tansania in die Schußlinie des „weißen Südens“ Afrikas geraten.

Der unklare völkerrechtliche Status der früheren deutschen Kolonie Südwestafrika wurde, wie aus einem Bericht der „Times“ hervorgeht, von der Verteidigung der 37 angeklagten Swapo-Mitglieder, deren Prozeß am Montag in Pretoria begann, für ihre Zwecke benutzt. Die Verteidigung bestritt dem südafrikanischen Gericht die Rechtsprechung über Bewohner Südwestafrikas. Ihr Argument war, das Manda, das der Republik Südafrika nach dem Ersten Weltkrieg vom Völkerbund übertragen worden war, sei durch den Beschuß der Volksversammlung der Vereinten Nationen im Oktober vergangenen Jahres erloschen.

Führungswechsel im konservativen Parteiapparat

Kritik an dem neuen Parteisekretär / Streit als Ursache für du Canns Ausscheiden in Abrede gestellt

rjh. LONDON, 12. September. Außergewöhnlich kritisch hat die britische Presse am Dienstag die Ernennung des konservativen Abgeordneten Anthony Barber zum Nachfolger von Edward du Cann als Generalsekretär des konservativen Parteiapparates aufgenommen. Die Kritik, die auch von den konservativen Blättern geteilt wird, ist mehr auf die anscheinend mysteriösen Umstände gerichtet, unter denen Oppositionsführer Heath diesen Wechsel in der Parteiwaltung vorgenommen hat, als auf die Persönlichkeit Barbers, der seine Fähigkeiten zuletzt im Unterhaus als Oppositionssprecher gegen die Wiederverstaatlichung der Stahlindustrie erwiesen hat. Noch am Wochenende hatte Heath in äußerst heftigem Ton eine Behauptung des „Daily Express“ als „verdammte Lüge“ zurückgewiesen, daß er plane, du Cann auf Grund eines Streites zu entlassen. Daß die Umsetzung so schnell nach diesem Dementi erfolgte, scheint die Behauptung des Massenblattes zu rechtfertigen. Die Zweifel an der offiziellen Begründung, du Cann wolle sich aus persönlichen und finanziellen Gründen zurückziehen, sind jedenfalls gestärkt worden.

Sowohl Heath als auch du Cann haben jeglichen Zusammenstoß in Abrede

gestellt. In einem veröffentlichten Briefwechsel hat Heath du Cann in warmen Worten zu seinen Erfolgen beglückwünscht, als die er vor allem die konservativen Siege in den letzten Kommunal- und Nachwahlen nennt. Er würdigte auch die „Opfer“, die der wohlhabende du Cann in seinem Amt gebracht habe. In seiner Antwort erinnerte du Cann an seinen bereits im Juli geäußerten Wunsch, von der Parteigeschäftsführung zurückzutreten. Aus geschäftlichen und privaten Gründen könne er auch den Wunsch von Heath, weiter im Schattenkabinett zu bleiben, nicht Folge leisten. Was sich hinter diesen Formalitäten verbirgt, ist der Spekulation überlassen. Es ist darauf verwiesen worden, daß du Cann, der seine Ernennung dem früheren konservativen Premierminister Sir Alec Douglas-Home verdankt, in dem Kampf um dessen Nachfolge zu dem früheren Schatzkanzler Maudling gestanden habe, der dann gegen Heath verlor. Du Cann hatte sich auch bei den Parteifunktionären großer Beliebtheit erfreut. Da Heath als Mann der konservativen Fraktion die Führerschaft erreicht habe, und die Parteorganisation von der parlamentarischen Fraktion dabei überspielt worden sei, so argumentieren Be-

obachter der politischen Szene in Westminster, sei die Ernennung Barbers als „Heath-Gefolgsmann“ verständlich. Barber, der 47 Jahre alt ist, hat am Dienstag als seine Hauptaufgabe die Vorbereitung der Parteimashine auf Wahlen bezeichnet, die eventuell schon vor 1971 stattfinden könnten. Die frühere parlamentarische Funktion Barbers im Schattenkabinett als innenpolitischer Koordinator wird nun von dem stellvertretenden Oppositionsführer Reginald Maudling zusätzlich zu seinem parlamentarischen Amt als Schattenminister für Commonwealth-Fragen übernommen. Heath hat damit die Stellung seines früheren Rivale, und auch den häufig angezweifelten Eindruck größerer Harmonie in der konservativen Führung gestärkt.

Lord Carrington, der frühere Staatsminister im Außenministerium, ist von Heath zum Leiter der Kampagne ernannt worden, die auf der Parteikonferenz in Brighton im Oktober gestartet werden soll und die finanzielle Stärkung der Partei durch energischeres Eintreiben der Beitrittsgelder zum Ziel hat. In dieser Funktion wird Carrington die Aufgaben des neuen Geschäftsführers erleichtern können.

Belgrad schweigt zum Besuch Novotny

Nahost-Krise im Vordergrund der Gespräche / Aufenthalt auf fünf Tage begrenzt

Rm. BELGRAD, 12. September. Über den Besuch des tschechoslowakischen Staatspräsidenten und Ersten Parteisekretärs Novotny in Jugoslawien gibt es noch keine offizielle Mitteilung, die Schlüsse auf Ursache und Zweck der überraschenden Visite zu lassen. Manche äußeren Umstände erinnern an Ulrichs Reise nach Jugoslawien in diesem Frühjahr: Auch sie hatte die Öffentlichkeit überrascht, und auch damals wurde von einem inoffiziellen Besuch auf Einladung Titos gesprochen. Aber es gibt auch Unterschiede. Novotny wird hier nicht seine Ferien ver-

bringen, sein Aufenthalt ist auf fünf Tage angesetzt. Auch hat er den Sekretär des Zentralkomitees, Strugala, mitgebracht, während Ulbricht seinerzeit allein kam.

In der gegenwärtigen Situation, da Jugoslawien lieberhaft um seinen Plan für den Nahen Osten bemüht ist, können die beiden Präsidenten gar nicht anders, als hauptsächlich über die Nahost-Krise zu sprechen. Allerdings spielt die Tschechoslowakei in der Nahost-Politik auch aus der Sicht Jugoslawiens keine besondere Rolle — und daß Tito über Novotny als Mittelsmann auf Moskau einwirken will, ist unwahrscheinlich.

Bisher schwerster Angriff auf Haiphong

Weitere Ziele für den Luftkrieg freigegeben? / Bombenteppiche in der entmilitarisierten Zone

F.A.Z. FRANKFURT, 12. September. Amerikanische Flugzeuge haben am Montag zum erstenmal Ziele in der unmittelbaren Nähe des Stadtzentrums der nordvietnamesischen Hafenstadt Haiphong bombardiert. Nach Angaben eines amerikanischen Sprechers wurden dabei keine Wohnviertel zerstört, vielmehr seien nur 1300 Meter vom Stadtkern entfernt, Brücken und Raketenbahnen und Lagerhäuser bombardiert worden. Es soll sich um den bisher schwersten Angriff auf Haiphong gehandelt haben.

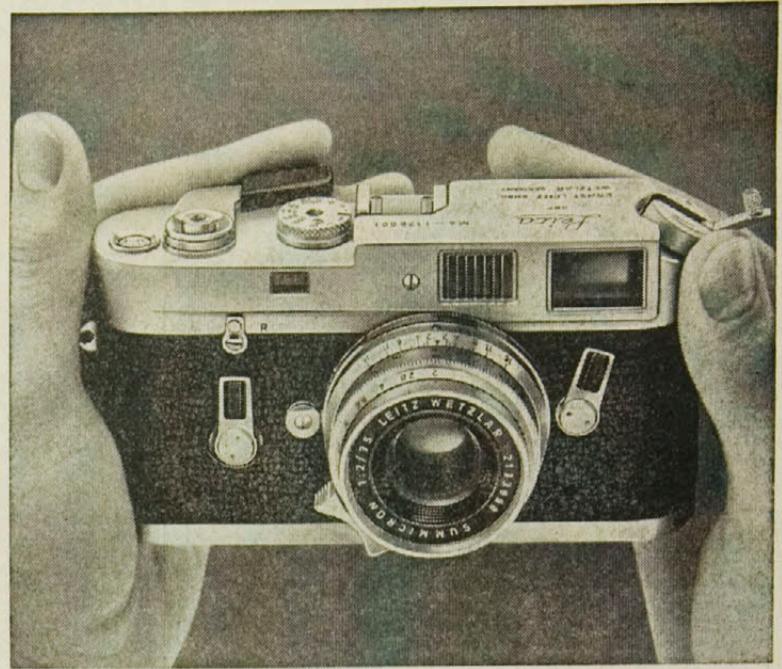
Nachdem am Vortage bereits der wichtige nordvietnamesische Nachschubbahnhof Cam Pha zum erstenmal seit Beginn des Luftkriegs bombardiert worden ist, vermuten politische Beobachter, daß von Washington weitere Ziele für den Luftkrieg freigegeben worden sind.

lich. Der jugoslawische Präsident steht in direktem Kontakt zur sowjetischen Führung und kann kein Interesse daran haben, daß ihm Parteiführer aus dem sozialistischen Lager seine Initiativen verweisen.

Neben der Deutschland-Frage, die mit Sicherheit Gesprächsthema sein wird, könnte auch das von Moskau neuend wieder betriebene Projekt einer internationalen kommunistischen Konferenz bei dem Treffen eine Rolle spielen. Die Prager Parteiführung folgt hier den Wünschen Moskaus, während Jugoslawien bisher an seiner Ablehnung festhielt.

Amerikanische Bomber vom Typ B 52 haben am Dienstagmorgen nordvietnamesische Truppenkonzentrationen, Nachschublager und Artilleriestellungen in der entmilitarisierten Zone mit Bombenteppichen belegt. Über Nordvietnam wurden zwei amerikanische Maschinen abgeschossen, nach amerikanischer Zählung sind damit 674 Flugzeuge über Nordvietnam verloren gegangen. Nach nordvietnamesischen Angaben sollen an diesem Tag drei amerikanische Flugzeuge abgeschossen worden sein. Damit wäre sich die Gesamtzahl auf 2220 erhöht.

Zweimal hinsehen!

**Erster Blick: Leica
Zweiter Blick:
Die neue Leica M4**

Die neue LEICA M4 — mehr Freude am Fotografieren! Der Filmwechsel ist noch einfacher: Einlegen ohne Spule; ausklappbare Kurbel für bequemes Zurückspulen. Alle handelsüblichen Filmpatronen passen (und die LEICA-Kassetten). Die M4 hat einen noch griffigeren Schnellschalt-hebel, Weitwinkel-Meßsucher für vier (!) Brennweiten und Blitzkontakte für genormte Stecker. Ihr Fotohändler erläutert Ihnen gern die neue LEICA M4 und alle Vorteile:

Die überzeugende Handlichkeit durch zweckmäßige Formgebung.

Die weltbekannte Schärfeleistung durch die LEICA-Wechselobjektive.

Die schnelle Schußbereitschaft durch Meßsucher, Film-Schnellschaltthebel und griffigünstigen Auslöser.

Der leise, unauffällige Verschlußlauf.

Die hohe Funktionssicherheit und Lebensdauer.

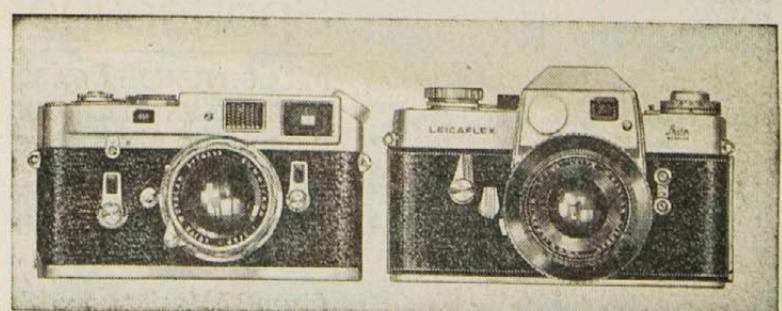
Die große Anpassungsfähigkeit durch das universelle LEICA-System.

Lassen Sie sich die neue LEICA M4 in einem Fotofachgeschäft vorführen, das die persönliche Beratung pflegt. Hier erhalten Sie zugleich „Leica-Fotografie“, die internationale Zweimonatszeitschrift. Prospekte auch von Ernst Leitz GmbH, 633 Wetzlar.

Die neue LEICA M4. Mit Summicron 1:2/50 mm

DM 1245,-

LEICAFLEX mit Summicron-R 1:2/50 mm DM 1578,-

**Das Kennzeichen
optischer Präzisionsgeräte**